

Kelionė į mėnulį ir kas toliau

Č. MASAITIS

Liepos 16 dieną trijų tūkstančių tonų erdvės laivas pakils nuo žemės, stumiamas pusaštunto milijono svarų jėga, Amerikos pramonės išradinumu ir 20 milijonų dolerių, išleistų visiems su tuo įvykiu susijusiems pasiruošimo darbams. Po trumpo šios nepaprastos jėgos išvystymo nuo pradinių 3000 tonų liks apie 140 tonų skriejančių aplink žemę 18,000 mylių per valandą. Apskridus aplink žemę ir po naujos jėgos išvystymo, likusios keturiasdešimt septynios tonos skries 24000 mylių per valandą. Apskridus aplink žemę ir po naujos jėgos išvystymo, likusios keturiasdešimt septynios tonos skries 24000 mylių per valandą greičiu mėnulio link. Šio greičio pakaktų pasiekti mėnulį per dešimt valandų su trupučiu. Tačiau žemės trauka pamažu lėtins erdvių laivą ir todėl jis tepasieks mėnulį tikrai po trijų dienų. Dar vienas raketinių motorų įjungimas sulėtins šį laivą tiek, kad jis negalės atsipalėti nuo mėnulio traukiamosios jėgos ir pasiliks suktis aplink mėnulį apie 83 mylias nuo jo paviršiaus. Tada atsiskirs nuo pagrindinio erdvių laivo mėnulio nusileidimo prietaisais su dviem astronautais. Savo raketinių motorų prilaikomas, šis prietaisas, populiariai vadinamas Voru, leis mėnulio paviršių. Kai jis bus vos 200 pėdų nuo mėnulio paviršiaus, jo motorai jį beveik visiškai sustabds, laikys kabant virš paviršiaus ir pamažu besileidžiantį žemyn. Penkiolikos pėdų aukšty motorai visai bus išjungti ir Voras patirys jeigu žemėje būtų numestas nuo keturių colių aukščio. Nusileidimui pasibaigus, astronautai išlips iš Voro, parinks akmenukų ir paviršiaus dulkių, nufotografuos aplinkinius vaizdus, o taip pat ir žemę, pamatuos vieno kito artimo kraterio skersmenį, pažiūrės į bet ką kitą, jeigu ten ras dar ką nors žiūrėtino, ir po dviejų-trijų valandų sulips atgal į Vorą. Atjungę Vorą nuo jo pastovo, įsijungs raketinį motorą ir, jei Dievas duos viską laimingai, sugrįš su surinktais akmenukais ir apie mėnulį besisukantį pagrindinį erdvių laivą. Tuo laivu kartu su jį laukusiu trečiu astronautu per tris dienas sugrįš, Dievui padedant, atgal į žemę.

Šiame numery

- Neužtenka apie meną vien kalbėti.
- Kelionė į mėnulį ir kas toliau.
- Gražina Bacevičiūtė.
- Simfonijų ir nuostabaus peizažo poetas.
- Alfonso Nykos - Niliūno eilėraščiai.
- Kai ir vasaros poilsis išnaudojamas darbu.
- Šimtmečius turėsią reikšmės dokumentai.
- Knyga apie dangaus aukštumas ir žmonių senumą.
- Moterų gyvenimas.

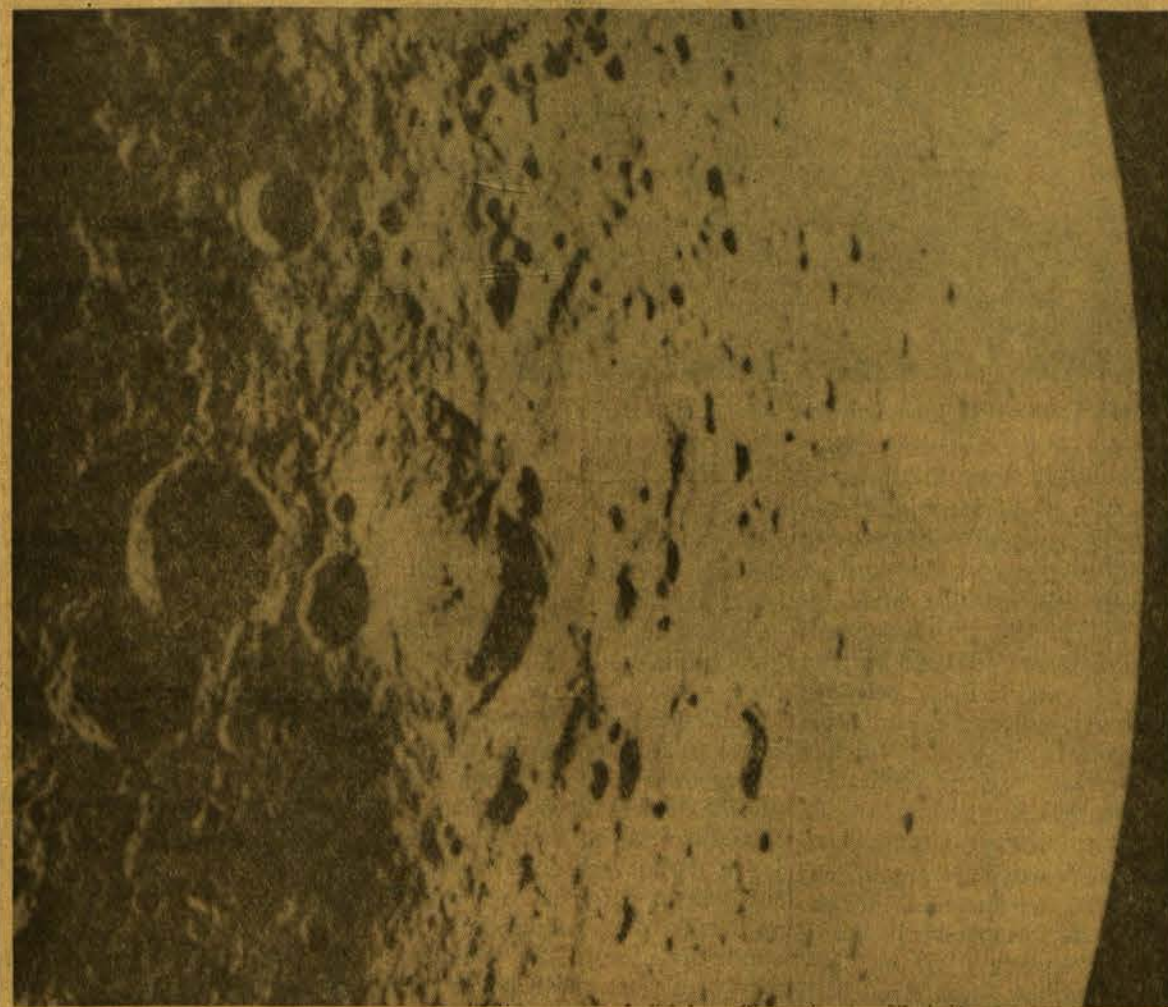
Kas bus po to? Bus sveikatos patikrinimas, apklausinėjimai, sveikinimai, priėmimai, pakėlimai ir parada. Bus tinkamai pagerbta astronautų drąsa ir jų ilgų apmokymų įsigytas sugebėjimas, kuris leido jiems atlikti šį epochinį žygį. Tačiau kas po to?

Po to planuojama pasiųsti daugiau keliauninkų į mėnulį, kurie ten ilgiau pasilikty. Gal net bus įsteigta pastovi stotis, kurioje nuolat gyventų keli žmonės. Gal bus įruošta didelė astronomijos observatorija, iš kurios be jokių atmosferinių trukdymų būtų galima stebėti tolimieji pasauliai. Gal būt. Tačiau tai būtų nepaprastai brangi observatorija, ir jos pirmumas prieš žemėje aukštai kalnuose pastatytus teleskopus būtų labai nedidelis. Sunku tikėti, kad kas skirtų milijonus dolerių tokiai observatorijai įsteigti ir išlaikyti, nes ji vargu ar žymiai prisidėtų prie mūsų visatos pažinimo.

Daug įdomiau ir maloniau būtų pačiame žemės asigaly, negu mėnulyje. Tačiau žmonės ten nuėjo, sugrįžo ir niekas nesiveržia vežti ten turistų ar kurtis gyveniti. Juo mažiau vilios mus mėnulis. Kartą nuvykus į mėnulį, bus pasiektas keistas ir neapraktiškas žmogaus nerimasties tikslas. Pasiektas ir įrašytas į praeities istoriją.

O gal, paskui keliausime į kitas planetas? Ar tai yra galima? Ir ką mes ten rasime? Gerai žinome, kad ne viena saulės sistemos planeta neturi nė kvėpuoti tinkamos atmosferos, nė vandens. Kai kurios planetos, kaip Jupiteris, neturi nė aiškaus kieto paviršiaus, ant kurio galima būtų nusileisti.

Lengviausia būtų pasiekti Marsą. 1965 metų vasarą pasiųstas erdvių laivas su instrumentais Marso link, kuris tų metų liepos 14 dieną praskriejo 5000 mylių nuo šios planetos paviršiaus. Šis erdvių laivas iš viso keliavo iki Marso 228 dienas. Jo svoris buvo 575 svarai. Atsiminkime, kad erdvių laivas, kuris nuvežė astronautus į mėnulį, svers 47 tonas. Jam į erdvę išmesti reikės iš viso 3000 tonų kuro ir motorų. Kad būtų galima nusileisti į Marsą ir vėl nuo jo pakilti, reikia daug kartų didesnio kuro kiekio, negu nusileidimui į mėnulį. Todėl, norint nukeliauti į Marsą ir sugrįžti, reikėtų nuo žemės paviršiaus pakilti su bent 15000 tonų kuro ir motorų svoriu. Kelionei į mėnulį pirmoje fazėje bus naudojama vienu metu penki pasaulyje galingiausi rakiniai motorai. Kelionei į Marsą turėtume sukinkyti bent 25 tokius motorus. Toks jėgos sukoncentravimas vienoje vietoje būtų lygus dideliame sprogamui, kuris suardytų visą erdvių laivą. Taigi, nuvažiuoti į Marsą ir sugrįžti dar labai ilgas kelias, reikalaujantis naujų išradimų ir nesuskaitomų milijonų dolerių. Žinoma, galima dalimis išmesti reikiamą kurą ir motorus suktis orbitomis aplink žemę ir paskui juos sujungti į didelę krūvą kelionei į Marsą ar Venerą. Tačiau tam pasiekti taip pat dar ilgas kelias. Be to, tur būt, turėtume "išrasti" ir naujus žmones, kurie

Zmonijos žvilgsnis į mėnulį...

galėtų išlaikyti fiziškai ir dvasiškai daugiau kaip metus trunkančią kelionę į Marsą ir atgal ankštame erdvių laive, kuriame savaitę po savaitės reikėtų praleisti nieko neveikiant. Jei kada nors pavyktų tokia kelionė, tai už visas savo pastangas turėtume kelias monotoniško Marso landsafto nuotraukas ir saulelę akmenukų bei dulkių, kurie nepritrusiai atkelti ne kiek nesiskirtų nuo žemėje sušalusios lavos nuotrupų. Jei Marse pavyktų surasti ko nors gyvo, ko labai sunku tikėtis, tai sugrįždami astronautai parvežtų rastos tenai aukščiausios gyvybės formų truputį pelėsių, o geriausiu atveju, labai primityvių samanių gniūžtę. Kelionė į kitas saulės planetas būtų dar sunkesnė ir dar mažiau ką būtų galima iš jų parsivežti.

O kaip su kitomis žvaigždėmis? Juk yra planetų sistemos susidarymo teorijų, pagal kurias gali būti daug kitų sistemų, panašių į mūsų Saulės sistemą. Nors visos kosmografinės teorijos stovi ant labai silpnų kojų (dėl to jų ir yra tokia daugybė), prileiskime, kad Weizsaeckerio sukurtą teoriją arba Moulton — Jeans'o potvynių teoriją apie Saulės sis-

temos atsiradimą yra teisingos ir todėl planetų sistemos neturėtų būti jokia retenybė žvaigždžių vietoje. Prileiskime net, kad pati artimiausia mūsų žvaigždė vardu Proxima Centauri turi įdomią planetų sistemą. Prileiskime, kad nepaisant net žemės ir saulės traukos poveikio į erdvės laivą, bandantį išplėsti iš Saulės sistemos, jis vis dėlto pajėgs pasileisti į erdvę 10.000 mylių į valandą greičiu. Tada šis laivas su savo keleiviais galėtų pasiekti artimiausią žvaigždę po 280 tūkstančių metų! Ar rasime savanorių šitai kelionei?

Todėl aišku, kad kelionė į mėnulį reikia laikyti erdvės tyrinėjimų apoteoze. Dar bus kelios ekspedicijos į mėnulį, bus aplink žemę skriejanti laboratorija, kurioje žmonės išbus savaitėmis, grįš iš jos į žemę ir kiti pakils nuo žemės juos pakeisti; skries aplink žemę specialios paskirties satelitai: vieni orui stebėti, kiti geodeziniais matavimams, komunikacijai, radiacijai stebėti, bet kelionė į mėnulį liks kulminaciniu tašku. Tai bus mūsų technologinio pasiekimo apvainikavimas, o gal ir prie jo privedusios epochos pabaiga.

• Jono Aisčio poezijos plokštelė šiomis dienomis Chicagoje išleista Jono Karvelio Prekybos namų. Tai jau ketvirta šio mūsų kultūrai talkinančio prekybos namų parūpinta literatūrinė plokštelė. Plokštelė išleista, taip vad. namų, literatūros vakarų serijoje, tad ji ir įvardinta "Keltvirtas literatūros vakaras — Jonas Aistis". Poetas joje pats skaito savo rinktinius eilėraščius. Jų iš viso plokštelėje yra 31. Tarp jų autoriaus skaitomi visiems žinomi ir mėgiami šio Jono Aisčio eilėraščiai: Karaliaus šuo, Naktis, Šilainė, Karavanas, Peizažas, Paprastas gyvenimas, Kūrimo valanda, Planetai, Serenada, Vėlinės, Kristaliname karste. Jau ketvirtos mūsų literatūros autorinės plokštelės išleidimas akivaizdžiai rodo, ką gali padaryti vienut vienas, ne kalboms, o konkrečiai kultūros talkai ir darbui nuodėdžiai atsidavęs žmogus, šiuo atveju — Jonas Karvelis.

— Tarptautiniai atsiliepimai apie "Penkis stulpus". "Five Post in the Market Place, A. Landsbergio "Penkių Stulpų" anglišką versiją, susilaukė įvairių at-

Kertinė Paraštė

NEUŽTENKA APIE MENĄ VIEN KALBĖTI

Žvelgiant kiek giliau į pastutinius šio pokario metus, matome ne tik mūsų, bet ir visame pasaulyje nepaprastai didelį domėjimąsi, rūpestį ir net kovą su politinėmis ir visur smunkančiomis kultūrinės gyvybės priežastimis. Atrodo, šiame laikotarpyje trūksta lyg kažko praktiško, ypač kūryboje, mat, atnešti vaisiai nepateisina visą tą gal perdėtą susirūpinimą kultūra, nepateisina visos gražios kalbos, ginčus ir tiesiog menišką tų kultūrinių klausimų ir problemų pristatymą skaitytojui ir žiūrovui. Menai šiandien dažnai atrodo, kad tik prilaikoma gyvybė — egzistencija, vien meniška apie jį kalbant, diskutuojant, net kuriant meniškų veikalus apie menininko problemas ir meno išlikimą ateityje. Yra rašomi net romanai apie rašytojo gyvenimą, ne tik kitur, bet ir pas mus (J. Gliuados "Liepsnos ir apmaudo asociacija"), novelės apie dailininko kūrybą (Fidelman's Pictures, The Atlantic, Dec. 68) ir poezija, kurioje poetas yra dažnai susirūpinęs savo įkvėpimu, savo Mūza. "Aš sėdžiu ir rašau..." atrodo pasidarė šių dienų heroika, ir autorius ten yra herojus (gal dėl to, kad šiandien taip mažai kas rašo), nors dar yra kritiku, kurie pastebi, jog autorius gyvenimas negali būti įdomus ir kūrybinio proceso "intriga" nedaug, gal tik rašytojus, gali dominti.

Kitas, gan panašus, bet intriguojantis šių dienų kultūrinis klausimas yra: televizija ar knyga? Šį įdomų klausimą iškelia pati televizija. Ironiška, bet, jei kas matė "Fahrenheit 451", tai meniškasis vaidinimas apie fantastišką ateities galimybę, kai visos knygos būtų deginamos dėl to, kad jos žmogaus nepadarė laimingesniu. Šituo vaidinimu, kas ironiškiausia, pati televizija (ne kokia knyga) fiktyviai mums parodo, jog gali ateiti diena, kai jėgų skaitymas būsiąs net draudžiamas, baudžiamas. O šiandien ar nematome jau pradžią kažko panašaus? Periodika ("Post", kiti ir mūsų laikiniai) miršta, vaikai ir jaunimas vos prispiria atversti rimtesnę, net bet kokią knygą, o laikraščiuose daug-

ma ieško tik prekių išpardavimo informacijos, sporto, parako kvapo, laimės...

Viso to priežastis gal slepiasi tame, kad šiandien humanistinių materijų stoka ir jų paviršutiniškas pristatymas žemesnėse ir net aukštesnėse mokyklose formuoja kitokį žmogų ir padaro jį tik savotišką "srities amatininku". Ir mūsų spauda pastebėjo, kad "mūsų jaunoji karta yra nerašytojai", bet juk tam reikia nemažai bagažo, reikia gero filosofijos, religijos, sociologijos, kalbų, meno, literatūros ir istorijos nepaviršutinio pažinimo, kurio ji negauna mokykloje. O dar labiau viską užgožus moderniems fiziniams mokslams, ar visa ta dar turima humanistika nebūna ateityje išspausa kaip balastas? Apie visa tai leidžiama ir rašoma šnekėti, laikas gaisinamas, bet praktiškai mažai kas daroma.

Net pranašautojai, kaip Orwell ("1984", "Time Machine") tik meniškai pristato mums žmogaus nepavydėtina ateitį, jo dirgaviną iš aukščiau, bet apie tai geriausiai atveju tik pamąstoma. Kartais dingtelia mintis, ar net ir mūsų rašytojai bei kritikai nelinek daugiau šnekučiuotis apie kūrybą, apie kūrėjus ir jų laisvę, duodami net nurodymus: nerašyk laikraštinę, vadovėlinę, moksleivišką, moterų žurnalą, kalendorinę ar anekdotinę formą. Bet niekas neklausia, ar yra kitokys galimybių mūsų rašytojui kitaip suburti. Nenuostabu tad, kad ir televizija, kuri yra priešinys spausdintam žodžiui, knygos problema "Fahrenheit 451" sprendžia ekrane, nors ir savo nenaudai, kad ir nenuvertindama savęs, išskeldama savo priešą — knygą, bet ir palaidodama nejučiomis tai, ką ji norėtų prikelti. Vien kultūrinis susirūpinimas šiandien atrodo net vėdinamasis, juo ir mums nereikėtų didžiuliotis. Reikia daugiau praktikos, įrodymų — kalbos, rūpestis be tinkamų bendrųjų sąlygų kūrėjui atrodo kaip svaionė žmogaus, kuris, norėdamas užmigtį, skaičiuoja iki šimto ir atbulai, įsikala ir... galų gale — užmiega.

P. Min.

siliepių Europos ir Amerikosti spaudoje.

Pasak Londono žurnalo "Books and Bookmen" (1969, gegužis), drama "priklauso pagrindinei ekspresionistinės dramos tradicijai... Landsbergis pasiekė tikrojo dramatinio ir poetinio efekto, pasinaudodamas senųjų lietuvių mas tautinę praeitį su savo tarptautine dabartimi".

Kitas Londono žurnals "Drama" (1969, pavasaris) mini "Penkis Stulpus" kaip vieną "romantinės dramos atgimimo" pavyzdžių. Kritikuojama vaidin. konstrukcija ir sakoma, kad jis "kartais ignoruoja save, siekdamas bū-

dramatinę literatūrą". Tačiau "vaidinimas... gaubiasi 'romantiniu' erdvumu, kuris iškelia dramatos dimensiją ir didžiąją skalę". Tardytojas "naudoja tą pačią pamišėlišką logiką, kaip Anouilh'o Kreonas".

Prancūzijos žymusis poetas René Char atsiliepė apie "Penkis Stulpus" kaip apie "vertingą" veiklą, kuri jį "pamėges".

Amerikijoje "Library Journal" (Birželio 1) pavadino vaidinimą "skaitytine melodrama". Antra vertus, "Long Beach Press Telegram" sprendimas buvo — "poetiniai graži drama".

Paukštė mėnėsienoje...

Nuotrauka Vytauto Maželio

Gražina Bacevičiūtė

J. ZILEVIČIUS

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

1936 m. Gražina kviečiama žymaus dirigento Gr. Fitelbergo į jo organizuojamą didžiulį radijo simfoninį orkestrą, kur buvo sutelkta patys žymiausi moderninės muzikos menininkai. Tuose koncertuose buvo atliekami ir Gražinos kūriniai. Ir pati, kaip solistė, ten pasirodė. Kadangi Varšuvos visuomenė, pradžioje tokius koncertus labiau lankiusi, toliau nuo jų gerokai atšalo, tai ir Radijo direktoriaus orkestrą panaikino.

Po kurio laiko Lenkijos radijo naujas direktorius organizuoja simfoninį orkestrą, vadovaujamą to paties Gr. Fitelbergo, sudarytą daugiausia iš jaunųjų muzikų. Smuikų sekcijoje čia surinkti buvo jau pagarsėję smuikininkai: Gražina, W. Wilkomirski, B. Orlov ir kiti. Orkestras greitį įgijo didelį garsą, koncertavo Paryžiuje, Romoje ir kt. Gražinos kūriniai orkestro buvo grojami iš rankraščių. Ji pati dažnai grodavo solo. 1939 metų gale Gražina vėl Paryžiuje. Įtemptai čia dirbdama sukuria keletą didelių simfoninių kūrinių. Gražina Varšuvon grįžta prieš pat vokiečių okupaciją. Tuomet prasideda konspiracinė veikla prieš okupantą. Neatsiliekia čia ir muzikinis pasaulis: kompozitoriai mažuose būreliuose privačiose šeimose rengia savo kūrinių koncertus, Gražina ten taigi dalyvauja su savąja nauja kūryba, kartais pasirodydama ir mažuose legalizuotuose koncertuose kaip solistė.

1942 m. susilaukia dukters Alinos. Grodama simfoniniame orkestre, tuo pačiu metu ji įdėmiai sekė dirigento Fitelbergo visas smuikaušias pastabas pratimuose ir įvairius instrumentų kombinacinius garsus. Šituo praturtinusi savo ypatingą žinyną, ėmėsi simfoninėje savo kūryboje įvesti instrumentalinėmis spalvomis, jų kombinacijomis ir pan. Karui pasibaigus, simfoniniame koncerte Krokuvoje 1945 m. buvo sugrąta okupacijoje parašyta Gražinos uvertiūra, kuri buvo pirmuoju žingsniu pokarinėje Lenkijoje žymiajai Gražinos veiklai.

Stefan Kisielewski veikale "Gražina Bacewicz ir jej ežys" (Gražina Bacevičiūtė ir jos laikotarpis). Krokuva, 1964 talkiai apibūdina Gražinos pokarinę veiklą: "Štai ir atsiveria prieš Gražiną jos kūrybos žydėjimo metai, metai vaisingo darbo, laimėjimų įvairiuose baruose, metai išpūdinę jos pasirodymų ir tolimų, nuotaukinų kelionių. Bet štai buvo ir pavyzdiniai išsivysčiusios ir turtingos kūrybos metai. Sekantis laikotarpis — tai įnirtingas ir su lietuvišku paslaptingumu bei atkaklumu išgyventas darbo metas, tobulinant savo asmenybės pajėgumą. Gražina pasiekė laisvumo ir precizijos technikoje, viškos tobulybės smuikavime, kurio dėka norėjo pareikšti savo meilinį Credo."

G. Bacevičiūtė tad išsirengia plačiai koncertinei kelionei po Europą. 1946 Paryžiuje simfoniniame koncerte groja Szymanowskio I Koncertą smuikui. Suprantama, daugiausia vis dėlto ji koncertavo namuose, dažnai dalyvaudama dideliuose festivaliuose, kur kamerinius koncertus atlikdavo broliui Kęstučiui palydinti. Visus savo parašytus kūrinius smuikui visuomet pati pirmą kartą atlikdavo viešai. Po to juos jau perduodavo savo kolegoms smuikininkams. Taip toli su koncertais buvo įsisiūbavusi, jog 1956 m. su lenkų kultūrininkų delegacija lankosi Indijoje ir Egipte. Ilgainiui įtemptai kuriant ir koncertuojant, reikėjo ir sveikata pataupyti. Gražina tada sumažino koncertavimą, pasinėrė išimtinai savo kūrybon.

G. Bacevičiūtė tad išsirengia plačiai koncertinei kelionei po Europą. 1946 Paryžiuje simfoniniame koncerte groja Szymanowskio I Koncertą smuikui. Suprantama, daugiausia vis dėlto ji koncertavo namuose, dažnai dalyvaudama dideliuose festivaliuose, kur kamerinius koncertus atlikdavo broliui Kęstučiui palydinti. Visus savo parašytus kūrinius smuikui visuomet pati pirmą kartą atlikdavo viešai. Po to juos jau perduodavo savo kolegoms smuikininkams. Taip toli su koncertais buvo įsisiūbavusi, jog 1956 m. su lenkų kultūrininkų delegacija lankosi Indijoje ir Egipte. Ilgainiui įtemptai kuriant ir koncertuojant, reikėjo ir sveikata pataupyti. Gražina tada sumažino koncertavimą, pasinėrė išimtinai savo kūrybon.

G. Bacevičiūtė tad išsirengia plačiai koncertinei kelionei po Europą. 1946 Paryžiuje simfoniniame koncerte groja Szymanowskio I Koncertą smuikui. Suprantama, daugiausia vis dėlto ji koncertavo namuose, dažnai dalyvaudama dideliuose festivaliuose, kur kamerinius koncertus atlikdavo broliui Kęstučiui palydinti. Visus savo parašytus kūrinius smuikui visuomet pati pirmą kartą atlikdavo viešai. Po to juos jau perduodavo savo kolegoms smuikininkams. Taip toli su koncertais buvo įsisiūbavusi, jog 1956 m. su lenkų kultūrininkų delegacija lankosi Indijoje ir Egipte. Ilgainiui įtemptai kuriant ir koncertuojant, reikėjo ir sveikata pataupyti. Gražina tada sumažino koncertavimą, pasinėrė išimtinai savo kūrybon.

G. Bacevičiūtė tad išsirengia plačiai koncertinei kelionei po Europą. 1946 Paryžiuje simfoniniame koncerte groja Szymanowskio I Koncertą smuikui. Suprantama, daugiausia vis dėlto ji koncertavo namuose, dažnai dalyvaudama dideliuose festivaliuose, kur kamerinius koncertus atlikdavo broliui Kęstučiui palydinti. Visus savo parašytus kūrinius smuikui visuomet pati pirmą kartą atlikdavo viešai. Po to juos jau perduodavo savo kolegoms smuikininkams. Taip toli su koncertais buvo įsisiūbavusi, jog 1956 m. su lenkų kultūrininkų delegacija lankosi Indijoje ir Egipte. Ilgainiui įtemptai kuriant ir koncertuojant, reikėjo ir sveikata pataupyti. Gražina tada sumažino koncertavimą, pasinėrė išimtinai savo kūrybon.

G. Bacevičiūtė tad išsirengia plačiai koncertinei kelionei po Europą. 1946 Paryžiuje simfoniniame koncerte groja Szymanowskio I Koncertą smuikui. Suprantama, daugiausia vis dėlto ji koncertavo namuose, dažnai dalyvaudama dideliuose festivaliuose, kur kamerinius koncertus atlikdavo broliui Kęstučiui palydinti. Visus savo parašytus kūrinius smuikui visuomet pati pirmą kartą atlikdavo viešai. Po to juos jau perduodavo savo kolegoms smuikininkams. Taip toli su koncertais buvo įsisiūbavusi, jog 1956 m. su lenkų kultūrininkų delegacija lankosi Indijoje ir Egipte. Ilgainiui įtemptai kuriant ir koncertuojant, reikėjo ir sveikata pataupyti. Gražina tada sumažino koncertavimą, pasinėrė išimtinai savo kūrybon.

G. Bacevičiūtė tad išsirengia plačiai koncertinei kelionei po Europą. 1946 Paryžiuje simfoniniame koncerte groja Szymanowskio I Koncertą smuikui. Suprantama, daugiausia vis dėlto ji koncertavo namuose, dažnai dalyvaudama dideliuose festivaliuose, kur kamerinius koncertus atlikdavo broliui Kęstučiui palydinti. Visus savo parašytus kūrinius smuikui visuomet pati pirmą kartą atlikdavo viešai. Po to juos jau perduodavo savo kolegoms smuikininkams. Taip toli su koncertais buvo įsisiūbavusi, jog 1956 m. su lenkų kultūrininkų delegacija lankosi Indijoje ir Egipte. Ilgainiui įtemptai kuriant ir koncertuojant, reikėjo ir sveikata pataupyti. Gražina tada sumažino koncertavimą, pasinėrė išimtinai savo kūrybon.

G. Bacevičiūtė tad išsirengia plačiai koncertinei kelionei po Europą. 1946 Paryžiuje simfoniniame koncerte groja Szymanowskio I Koncertą smuikui. Suprantama, daugiausia vis dėlto ji koncertavo namuose, dažnai dalyvaudama dideliuose festivaliuose, kur kamerinius koncertus atlikdavo broliui Kęstučiui palydinti. Visus savo parašytus kūrinius smuikui visuomet pati pirmą kartą atlikdavo viešai. Po to juos jau perduodavo savo kolegoms smuikininkams. Taip toli su koncertais buvo įsisiūbavusi, jog 1956 m. su lenkų kultūrininkų delegacija lankosi Indijoje ir Egipte. Ilgainiui įtemptai kuriant ir koncertuojant, reikėjo ir sveikata pataupyti. Gražina tada sumažino koncertavimą, pasinėrė išimtinai savo kūrybon.

tuoziniai pasirodymai šmuose koncertų. Kadangi šis mano raštas nėra specialiai muzikinės kūrybos studija, nesigilinsime į kompozitorės kūrybos detalesnę raidą, bet pasitenkinsime jos pačios pasisakymais biuleteny. Gražina ten rašo:

"Aš žengiu barą, skiriančiu du pasaulius. Vis dėlto mano dabartinė kūryba, turinti šiuos elementus, bet jokiu būdu nekitokius, be išimties priklauso avangardinei krypciai. Savo kūrybą skirstau į tris laikotarpius: I — jaunystės, labai eksperimentinį, II — netiesiogiai pas mus vadinamą neoklasikinį, kai tikrumojį jis yra atonalinis ir III-čią laikotarpį, kurį pavaizduoja šie kūriniai: VII styginis kvartetas, kvartetas keturiom violončelėm, Pensieri notturni kameriniui orkestrui, Koncertas 2 fortepijonams su orkestru, VIII koncertas smuikui su orkestru. Mano kūryboje daug kas dar vyksta, ji yra storžieviska, o vis dėlto lyrinė."

Gražinos Bacevičiūtės kūrybos didžioji dalis yra instrumentalinė: 4 simfonijos, 7 smuiko koncertai su simf. ork., 2 fort. koncertai su simf. ork., 2 uvertiūros, 2 konc. violončelėm su ork. ir visa eilė kitų simf. ork. kūrinių. Iš kamerinės kūrybos: 7 styginiai kvartetai, 5 smuiko sonatos ir eilė kt. Nėtrūksta fortepij. sonatų ir smuikų kūrinių smuikui — čia panaudota ir lenkškas folkloras. Radijui parašyta komiška opera "Karaliaus Artūro nuotyčiai" laimėjo nepaprastą pasisekimą. Suminėti kūriniai beveik visi yra spausdinti Lenkijoje, Italijoje ir Vokietijoje. Tačiau suminėti tik dalis svarbesnių kūrinių, kurie atliekami ne vien tik Lenkijoje, bet ir užsieniuose: JAV, Prancūzijoje, Čekoslovakijoje, Belgijoje, Vokietijoje, Šveicarijoje, Rumunijoje ir kt. Štai ką rašo žurnalas "Poland" 1967 Nr. 1: "Pirmomis 1966 m. 180 dienomis lenkų kompozicijos skambėjo 150 koncertų Europoje, Amerikoje ir Azijoje. Dažniausiai buvo atliekamos Gražinos Bacevičiūtės kompozicijos — 9 kūrinių 30-je koncertuose. Gražinos Koncertas smuikui Nr. 7 ir Triptikas fortepijonui sulaukė pasaulinės premijos Briuselyje ir Amsterdamo. Oslo mieste Japonijoje pianistė Regina Smendzienska radijo stočiai įskambino Gražinos Triptiką, Varšuvos kvintetas įgrojo juoston Gražinos Kvintetą Nr. 1 Saarbruecko ir Mainzo radijo stotims, Bulgarijos Dimovo kvartetas Paryžiuje įgrojo Gražinos Styginį kvartetą Nr. 7 plokštėn, jos veiklą yra išleidusi ir Philips leidykla ir kt.

Pažvelgime dar kaip ir Gražina Bacevičiūtė buvo teikiama visokios premijos, varžybų laimėjimai. Vaizdas yra stebintis. Čia pateikiama tik svarbesni laimėjimai: 1949 m. Muzikinė Varšuvos miesto dovana už bendrą veiklą muzikinėje kūryboje, virtuozinėje, pedagoginėje ir organi-

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

Ir užgoso plačiai sutiepsnojami žvakė

Šių metų pradžioje laimingai nugalėjusi plaučių uždegimus, bet susikomplicavus netikėtai širdies priepuoliui, sausio 17 d. Varšuvoje Gražina Bacevičiūtė mirė. Gedulas apgaubė visą kraštą, žinia pasiekė užsienius, spaudoje pasipylė nekrologinių straipsnių virtinė. Gražina buvo visoje Lenkijoje jau labai giliai vertinama, jos kūryba plačiai pasauly žinoma, savo koncertiniais pasirodymais visur ji stebino klausytojus, o tuo, žinoma, lenkai labai didžiūdavo. Atvykstantieji iš Lenkijos intelektualai dažnai pokalbiuose sakydavo, jog

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

Gražina Bacevičiūtė su dukteria Alina 1963 metais.

(Lietuvių muzikologijos archyvas)

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą styginiam orkestrui. Kompozitorė taigpi dešimtimis yra gavusi įvairių diplomų, atžymėjimų, ordenų, kurių neįmanoma dėl jų apstumo šiame rašinyje net išvardyti.

zacinėje srityse. 1949 m. II dovana (I nebuvo) Fr. Chopino vardo konkurse už Koncertą fortepijonui. 1950 m. Valstybinė premija už Styginį koncertą styginiam orkestrui. 1951 m. Tarptautiniame konkurse Liege, Belgijoje, už IV styginį kvartetą pirmoji premija. 1951 m. premija Lenkų muzikos festivalyje už bendrą festivalinę veiklą, ypatingai už IV sonatą smuikui su fortepijonu. 1952 m. Valstybinė premija už IV styginį kvartetą, už IV smuiko sonatą su fortepijonu ir už IV smuiko koncertą. 1957 m. už V styginį kvartetą Liege, Belgijoje, I premija. 1960 m. Lenkų kompozitorių sąjungos premija už veiklą muzikiniame gyvenime ir už visą kūrybą. Tais pat metais Paryžiuje UNESCO III premija už kūrinių styginiams instrumentams, triubelėms ir mušamiesiems, taip pat ir Lenkų radijo premija už minėtą komiška operą radijui "Karaliaus Artūro nuotyčiai". 1962 m. premija Kultūros ir meno ministerio už "Pensieri notturni" simf. ork. 1965 m. Belgijos vairyausybės premija už VII koncertą sty

Simfonijų ir nuostabaus peizažo poetas

Poeto Alfonso Nykos - Niliūno 50 metų sukaktį minint

PRANAS VYSVYDAS

I
1947 metų vasarai pasibaigus, iš sugriauto Berlyno pabėgau į dar labiau nuteriotą Saarbrückeną. Anuomet bėgimas iš miesto į miestą nebuvo užgaida, bet gyvybinis reikalas. Liejiko darbą gavau Erhardt—Sehmer mašinų fabrike, o pastogę, t.y. kampą lovai, to paties fabriko prausykloje.

Aplinkui riogą griuvėsiai manęs nejaudino: buvau opspirates. Bet tie greta gyvenančių įvairiausių pabėgėlių nelaimingi žvilgsniai vargino. Ypač vakarais. Jaučiausi kaip skaistykloje ir noėjau išsiveržti į giedresnį skliautą. Lietuva buvo nepasiekiamo. Europa gulėjo sudaužytame praeities mauzoliejuje. Ilgėjau draugų. Iš Foersheimo atsiliepė gimnazijos draugas Vladas. Prisiuntė pluoštą spaudos. Viename leidinyje suradau kelis eilėraščius, kurių vaiki, eleginė intonacija mane iš karto užkerėjo.

Yra pasaulis nuostabus, kurio neranda niekas, Nors turi jį savy, kankinasi dėl jo. Dėl jo aš viską žemėje paniekinau, Norėdamas ten vieną valandą klajoti.

Yra ten namas mėlynom langinėm, vienias; Name gyvena palikti vaikystėje žaislai; Giliai vidudienio tyloje miega mano dienos, Ir budi vėjas palaužtais sparnais.

(Praradimo simfonijos, 7 psl.)

Toks buvo pirmasis sąlytis su Alfonso Nykos-Niliūno poezija. Sieloje tapo giedriau. Nusileidau laiptais žemyn, į tuščią šeštadienio vakaro erdvę. Ilgai vaikščiojau fabriko griuvėsiuose, šokinėdamas per išraustas duobes, kopdamas per plytalių ir nuolaužų kalvas. Apdėję sienojai ir sulankstyti pastatų rėmai atrodė kaip vaiduokliškos statulėlės. Prie dar išlikusio žibinto sustojau ir pažvelgiau į tą patį, atsisėdę leidinį, garsiai kartodamas "El dorado" posmus. Pagailo man tada poeto, netekusio gimtojo slenkščio, pagailo ir Lietuvos, ir Europos, ir motinos, likusios Žaliakalnio namelyje.

Pakėlęs galvą pamačiau, kad Laikas mano motinos akių šaltiniųus gėrė

(P.s. 125 psl.)

Nuo ano rudens praslinko dvidešimt metų su kapu. Neįmanoma žodžiais atgaivinti tyro pergyvenimo. Dažnas skaitytojas ir taip apkaltins mane sentimentalizmu. A. Nykos-Niliūno asmeniškai nepažįstu. Niekad jo gyvo nesu matęs. Tik žinau, kad šią vasarą liepos 15 d. jam sukanka 50 metų. Mano vaizduotė jį atnešė poezijos kristalinį grožį, ir esu laimingas, kad jo kilnioji daina mane lydėjo visose kelionėse.

II

Daug kas prisimename Grohno pereinamąją stovyklą, tą embarcation center, netoli Bremenhaveno, kur pabėgėliai laukdavo paskutinio šuolio per Atlantą į Naująją Pasaulį. Prisimename ir tuos plakatus prie valgyklos durų: Paskutinis koncertas Europoje. Vakarė, kai valgykla pavirsdavo koncerto sale, ir nedidelį sceną išdėdavo smuikininkas Izidorius Vasyliūnas, kuklus, išblyškęs, juodai apsitaisęs, ir liedavo dvasios sielvartą, grodamas Mendelsohną, Bachą, Gruodį. Pirmoje eilėje sėdėdavo išdidūs emigracinių komisijų pareigūnai ir stebėdavo, kad, štai, gujamas ir nuolat tardomas pabėgėlis — menininkas gali taip gražiai groti.

Po tų koncertų, grįžęs į savo būstą, ne kartą atsiversdavau Niliūno "Praradimo simfonijų" rinkinį ir, pusbalsiu skaitydamas, mėgindavau jų eleginį turinį sujungti su girdėtomis salėje melodijomis. Tai buvo keista melodeklamacija.

Varnų krankšėjime vėl skendi rudens laukai prigėse, nykūs, Keistos tamsos, kuri taip širdį spaudžia, kupini. Pavirtę rudens dalim laukuose blaškosi sėjikai, Ir sunkūs rudenio lašai, kaip akmenys, atsimuša many. Tenai, pačiam gale laukų, ant mano kraujo žemės, stovi didelė beržų šeima.

(P.s. 81 psl.)

Daugiasikmenė jambi melodija, prisunkusi rudens spalvų ir svaiginančio liūdesio

vaizdžių, suteikdavo neeilinį pergyvenimą. Simboliškoji "beržų šeima" iškilo taisyk prieš akis, kaip šviesus, bet drauge ir nepasiekiamas tėviškės akiratis.

Atrodo, kad A. Nyka-Niliūnas, rašydamas pirmąjį rinkinį, buvo gerai įsiklausęs į emocijų simfoninės muzikos gaudesį. Simfonija kiek vienam jautriam žmogui yra didžiulis įkvėpimo šaltinis. Tokia muzika skaidrina, nes ji kaupia tragedijos elementus. 1939-1945 metų laikotarpis buvo vienas tragiškiausių mūsų tautos istorijoje. Todėl simfoninė patetika — tas allegro ir scherzo žygiavimas iš vieno įvykio į kitą, skaudžių ir šviesių motyvų pyrimas, herojiškų trimtų garsai, nuožmi marचे funebre nautai — ir sudaro Niliūno eleginių eilėraščių pasaulį. Antro pasaulinio karo metu dažnai girdėta Beethoveno Eroica ir Penktoji, garsi likimo dūžių taktais, randa atgarsį jo poezijoje, ypač "Kraujo simfonijoje".

Galingais smūgiais daužė mano sielą varpas, Kažko man nesakydamas ir liūdėjas, kaip neradęs nieko namuose žmogus;

(P.s. 92 psl.)

Tačiau A. Nykos-Niliūno poezijos vaga (nuo pat aukštupio dienų) nepriklauso vien tik tragiškam pesimizmo krantui. Savo gedulingus choralus jis atveria šviesiais gamtos motyvais. Jis žygiuoja tarp šviesos ir sutemų, tarp audringo ir tylaus vakaro, džiaugsmo ir liūdesio, taikos ir maišto. Kontrastai yra ryškūs, gaivalingi ir visuomet nykiškai realūs. Šiuo atžvilgiu Niliūnas yra laikmečio poetas, ištikimas motinai-žemei, išreiškias visuotinę žmonijos įtampą, gimtojo kaimo vaizdais brangus pabėgėlio širdžiai. Štai, sūnaus palaidūno skaudžią vienvatę jis sušildo buities idilijos tonais:

Kažinką niurna amžina liepsna ankstyvą rytmėtį, Kai motina prie pečiaus, — broliai skendi dar sapne; Aš ateinu prie jos klausyt namų liepsnos skausmingo ritmo Ir seno vėjo, plėšančio lapus kieme.

(P.s. 19 psl.)

III

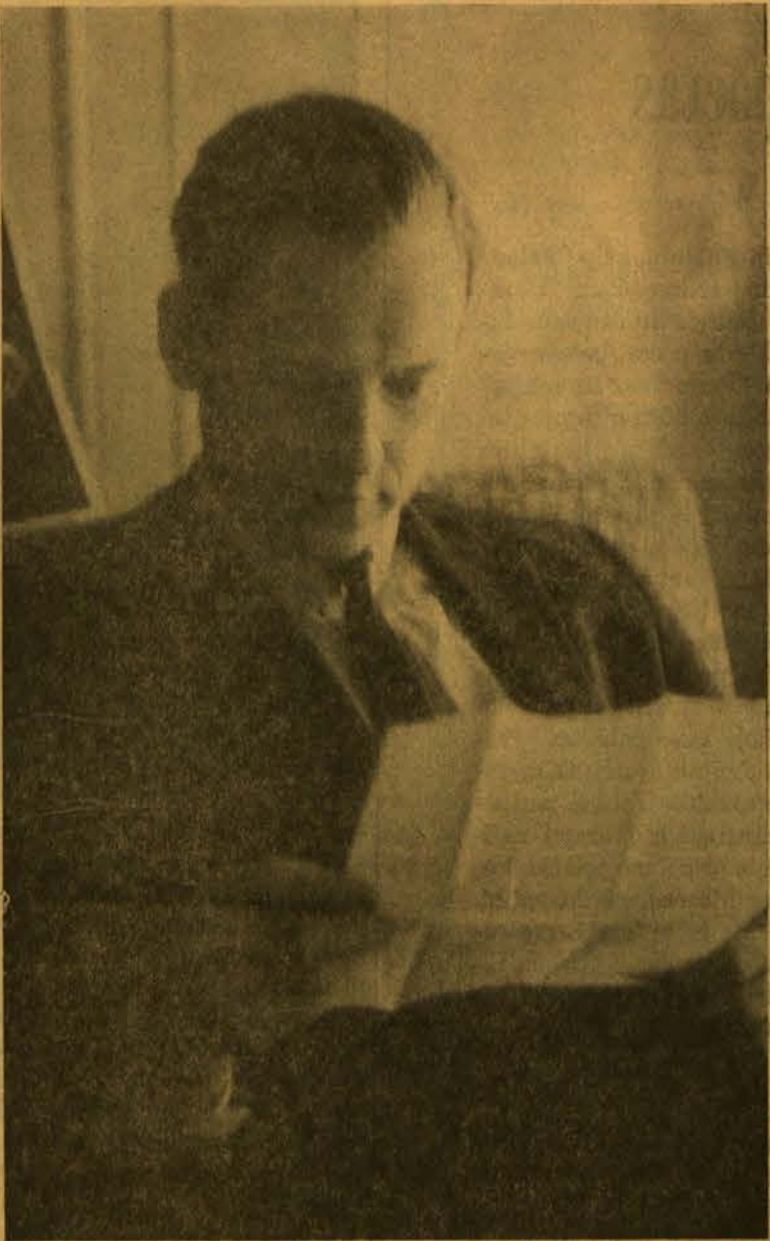
Amžinoji žmogaus atsiskyrimo tema yra kartinė Niliūno poezijoje. "Sudie, sūnau!" skamba "visose peizažo linijose". Ivaizdžiai taiko į namus, į kuriuos, iš tiesų, sugrįžimo ir nėra. Poetas grįžta gaivinti vaikystės prieblaudų, bet pamato "iluzijų liepsnas jaunystės židiny užgesusias"; jis apmąsto žmogaus buities saulėlydžius; beldžiasi į visas duris, laukia prisikėlimo ir ne kartą prisipažįsta: "Tik man sugrįžti nebėra vilties". Gamtos pavidalai ir artimi žmonės dalyvauja šitoje praradimo dramoje, kaip liudininkai ir veikėjai. Būdami ir praradimo simboliai, jie drauge su poetu aprauda nuolatinį žuvimo vyksmą.

Ir vėjas gedulingą fūgą užia Liūdėdamas, lyg senas jūrininkas, laisvės ir draugų.

(P.s. 30 psl.)

Poetas Alfonsas Nyka-Niliūnas (dešinėje) ir poetas Henrikas Nagys 1947 metais Lietuvos rašytojų suvažiavime, Augsburgė, Vokietijoje. Alf. Nyka-Niliūnas tada neseniai buvo išleides pirmąjį savo eilėraščių rinkinį "Praradimo simfonijas".

Poetas Alfonsas Nyka-Niliūnas, kuriam š. m. liepos 15 d. sueina 50 metų. Nuotrauka Vytauto Maželio

Alfonsas Nyka – Niliūnas

PAVASARIO SIMFONIJOS SESTOJI DALIS

Yra vienam pasaulyje gilus ir mėlynas, bekrastis skliautas, Kur nerami pavasario audra klajoja vienisa lauku; Tėnai yra nublukęs kaimas: jam vienam ten neišsakomai nyku. Todėl šiandien aš noriu į tenai keliauti. Nes aš žinau: jis pasmerktas sunykti laukia grįžtančio manęs. Aš atsisėdau ten prie mėlynos ir virpančios ugnies. O šaltas vėjas, beklajojamas po gyslas, vandenio išplautas, Giliai po žemėmis neturaminamai šauks mus.

Ir šauksmą valksti peizažo šio nykaus gyventojai, Nubūs, net nežinodami, kieno tas riksmas, šaltas ir gūdas, Aštrus lyg durklas, smingantis į kūną, kaip daina skaudus; Pavasario lietus ir vėjas ims jų gyslomis srovinti. Ir kraujui susimaišius su pavasario girtuokliais vėjais, Žaliem ir ir mėlyniem aidam erdves užliejus, Ateis, lyg Botticelli nupiešta skaisti pavasario šventė Ir tartum sapnas žaizdama į lėks per tolimus laukus.

Tada nubūs ir tas peizažas, kurs, išvargintas dienų, užsūnūdo Ir ten, pakliuonėmis, keliu po užlūnčiais beržais Su žlugtu ant pečių ieseis Palinkę moterys ir kultuve išlės bekrastį liūdesį... Ir nakčiai danguje blyškūs taškus ištiesus, Jos eis vėjuota naktimi virpėdamas tartum dangaus klajūnai šviesūs, O slėnyje pavasaris tartum pamišėlė dainuot ir žais.

(Praradimo simfonijos, 1946)

LA BAIGNEUSE

Kai didelės ir mažos žvaigždės spindi Ir gundo klysti per naktis toli, Mergaitė kojas plaudama, sumindo Mėnulį ežero dugne, smėly.

Ir miega, lyg koralas, iš vandens išplaukus, Karštam aksome vasaros nakties keistos. Planetos krinta į melsvus jos plaukus, Sietyna brolelis spindi ant kaktos.

(Orfėjaus medis, 1953)

Vėjas yra pats aktyviausias simfonijų veikėjas. Jam tenka visokeriopas vaidmuo: ramintojo, vadovo, svajotojo, keleivio, neramaus brolio ir liūdno draugo. Nykiškas vėjas simbolizuoja patį poetą — keleivį Odisėją. Tam šviesiam ir neramiam pavasario vėjui poetas sukuria vieną gražiausių sonetų, splyingumu primenantį Botticelli paveikslą "Veneros gimimas".

Kaip renesanso Dievas, mėlyno aksomo mantija, Ritmingai papuošta prastais žiedeliais geltonais, Su palydovais ir juodais, kaip jo plaukai,

varnais

Erdvė kilnus pavasario benamis vėjas skrenda.

(P.s. 39 psl.)

Tokio meniško vaizdingumo Niliūno poezijoje yra daug. Ypač fantastiški išvykimo bei grįžimo eilėraščiai yra turtingi tapybiniais niuansais. Watteau paveikslas "Embarquement pour Cythere", kurio tema poetas rašo nuostabiai grakštų eilėrašty "Orfėjaus medyje", atskleidžia nuotaiką, kuri viešpatauja prieš išvykstant į pasakišką Citerų salą. Pakrantę gaubia nežemiškas, auksinis spindesys.

Zalsvi vainikai vysta pamesti ant slenkščio; Pajaco akys glosto marmuro laiptus; Siūbuoja moterys, kaip medžiai lanksčios, Ir laivas plazda, neramus kaip Tu.

(Orfėjaus medis, 35 psl.)

PRINCAS XVIII AMŽIUIJE

Panėrusi į milžiniškus rūmų langus Akis, prikritusias liūdnų rudens spalvų, Ji mato, kaip lėtai vlnija ant kalvų Galingų ažuolų raudonas bangos.

O širdį veriantis varinis rago balsas, Ištryškęs lyg fontanas, aidai po miškus, Sužeisdamas medžiotojus ir skalikus, Kol girių liūžuose raudodamas nualpsta.

Išjoja pamiskėn nuleidęs galvą Princas: Skalikų ir arklų klyksme laukai patvinsta — Ir sminga žodis, kaip strėla širdin: Ruduo!

Pro šalį pralek ant, beržynas jam po kojų Fantastišką auksinį kilimą pakloja — Ir sminga šauksmas, kaip strėla širdin: Ruduo!

(Orfėjaus medis, 1953)

VERGILIJUS GRĮŽTA Į BRUNDISIUMĄ

Vakaro paukščių tylus plasnojimas glino erdvę. Vėstantys medžių žiedai ir aštrūs frontonų šešėliai Krato ant žemės karštos, ir vakaro šiltas nykumas Gaubė didįją palais, išmirusį tartum griuvėsiai. Saulė slinko žemyn: raudono porfyro kolonos, Sodai, skambantys sodai, gelmių kristale atsimušę, Ošė karčiai ir liūdnai (reikėjo tikėtis tau klausytis Keisto, lyg mirusio, balso). Platano šešėly, ant kranto, Zaidė suva, ir ramus pliuskenimas judančių valčių Slinko artyn ir artyn, ir viskas jau dvelkė ramybe. Tik kažin kur, netoli, pilkėjančių tonų vienvatė, Sklido neryškūs garsai atplaukiančių nakčiai iš jūros: Žvejas kūrė ugnį, ir dūmais kvėpėjo jo rankos; Lakstė nuskurdę vaikai; tamsėjantys kūnų šešėliai, Juos sekdami iš paskos, judėjo ritmingame šoky. Sūrius laiva, pr'e aukštų krantinų akmenų prisiglaudę, Nakčiai nuleidę bures, atrodė kaip miegantys paukščiai. Moterisėjo vandens ir leidosi yrančiai laiptais; Žvejas pradėjo dainuoti; moteris lenkėsi semti Tyro vandens, bet pasėmė molinių indų Savo kritus nuostabias ir prieblanda švytintį veidą.

Vakaro paukščių vėsus plasnojimas skendo į naktį. Savo džiaugsmingais sparnais apgaubusią orbis terrarum, Plūstančių sodais trapiais, kaip potvynio lava, Netrukus Rūmų frontone puošniam sužibo virpėdamas šviesos. Linksmas jaunųjų būrys, kaip žiedas, išsiskleidė laiptuos. Lengvos kaip dainos mergaitės, įdegusiais saulėje kūnais, Drambio kaulo veidais ir vyrai — visi su vainikais — Leidosi laiptais žemyn prie oštį jau imančios jūros, Kur pasirodė laivai be garso atėjo prie kranto; Dainos jų buvo keistai kraštų ilgesys ir bekrastis Džiaugsmas gimtąjį kraštą išvydusio toly keleivio. Laivo deny, aukštai, išliko pilki siluetai; Profiliai kilnūs atrodė kaip portikai: liūdnas Poetas Ir Imperatorių Laivas, priplaukęs krantinę, sustingo Iškilmių pozų grakščio, ir tuoj prasidėjo ritminga Lengvo kaip šokis į krantą kėlimosi šventė, Skambantis žodžiais švelniais. Tik jis, susikaupęs ir vienas, Buvo kažin kur toli. Jo dvasioje nustebe viską Šaukianti tėviškės žemė, kurios viduriuose laimingas Miega Enejas narsus ir spindi Maggijos kapas...

(Balandžio vigilija, 1957)

Piešinys R. Zaitsko

Ir maudosi, panirusi į rūko pusnį Ir į romantiškos dainos lašus.

(O.m. 33 psl.)

IV

"Orfėjaus medis" yra vienas mano mėgiamiausių rinkinių. Žuvusių namų pasaulis — katė, durys, knygos, sesuo, motina, mandolina, pavasario mergaitė — kažkaip prabyta nauju, tvaskančiu kristalu. Skaitytoją sužavi formos disciplina ir skambi lyrika. Čia A. Nyka-Niliūnas atsistoja greta J. Aiščio ir H. Radausko, kaip estetiškos lyrikos meistras. Imkime tik tą ketureilį "Mandolina".

Namuose tylu. O tyla begalinė. Tyliai vysta lentynoje vaza gėlių, Ir sapnuodama rauda sena mandolina, Ir šešėlis dainuoja apie drugelius.

(O. m. 18 psl.)

Koks puikus natiurmortas, sudarytas iš tautinių aplinkos daiktų! Tyla nupiešiama bekalbėjant: tylu, tyla, tyliai. Pirmoje eilutėje švelnus sonantas l pasikartoja tris kartus. Gaunasi lipšnus lalėjimas — "lulali", ataidintis ir antroje eilutėje bekalbėjant tą patį l. Ir aliteracija, jaučiama kiekvienoje eilutėje, su atsargiu anapesto ritmu prisideda prie nuotai kos sukūrimo. Niliūnas sugeba daiktams įkvėpti gyvybę. Šiuo jis prilysta Radauskui,

(Nukelta į 4 psl.)

Simfonijų ir nuostabaus peizažo poetas

(Atkelta iš 3 pusl.)

kuriam personifikacija yra eilėraščių alsavimas. Mes tikime, kad Niliūno šešėlis dainuoja ir sena mandolina rauda.

Lyriškiausiu eilėraščių pavyzdžiu laikau hegzam. parašytą „Virgilijus grįžta į Brundisiumą“, kurį randam paskutiniame rinkinyje „Balandžio vigilija“. Čia yra sukauptos visos ypatybės, kurios ir iškelia Niliūno poeziją viršūnėn. Tiksliai slenka hegzametas, vaizdai yra raiškūs, fonetiniai tonai, rodos, tirpsta lūpose. Visą gaubia klasiška taika, panaši kaip prancūzų tapytojo Puossin paveiksluose.

Vakaro paukščių tylus plasnojimas gilino erdvę, Vestantys medžių žiedai ir aštrūs frontonų

šešėliai

Krito ant žemės karštos, ir vakaro šiltas

nykumas

Gaubė didingą palais, išmirusį tartum

griuvėliai.

(B.v. 87 psl.)

Mane visuomet maloniai persekioja tas „tylus plasnojimas gilino erdvę“. Man regis, jokiame tapytojų ligi šiol nepavyko plasnojiu (gal Čiurlioniui paveikslė „Žinia“) pagilinti erdvę, o Niliūnas tai padarė viena eilėraščių eilute. Net ir surrealistiniuose eilėraščiuose tokių apčiuopiamų poetinių stebuklų randame apsiečiai. Išsikaime mes gėrimės ir „Mėlynos gatvės“, ir „Euridikės kapo“ ciklais. Savo įvaizdžius poetas semia iš viso Vakarų Europos kultūrinio lobio. Čia mes atrandame ir antikinę mitologiją, ir renesansą, ir baroką, ir Mallarmė, ir Čiurlionį, ir egzistencinę filosofiją.

Norėtusi, kad tokių rinkinių, kaip „Balandžio vigilija“, ar tokių vertimų, kaip „Hamletas“, būtų išleista ateityje ir daugiau. Žinoma, ne eilėraščių kiekiu poetai pakyla viršūnėn. Ir vieninteliu „Praradimo simfonijų“ rinkiniu A. Nyka-Niliūnas būtų atsistojęs šalia Mačernio ir Nagio. O dabar jis mums yra davęs net tris neįkainojamus kraičius, neminint vertimų ir vertingų kritikos straipsnių.

Ilgainiui A. Nykos-Niliūno poezija susilauks dėmesio iš mūsų literatūros akademikų tarpo. Kiek girdėjau, tokių profesorių prisilauko kiekviename didesniame Amerikos universitete. Niliūno kūryba prašyte prašosi meistriskumo, tapybos, muzikos, filosofijos. Jau Lietuvių Enciklopedijoje buvo pabėžtas „Praradimo simfonijų“ filosofinis svaris. O ką sakyti apie sekančius rinkinius. Tačiau, perspėjau, yra pavojus persistengti ir įklimpti neįsibrendamoje metafizinio plepėjimo pelkėje. Vokiečių kritikas Walter Muschg, perskaitęs M. Heideggerio studiją apie poetą Trakl, savo apybraižoje „Die Zerstoerung der deutschen Literatur“ tokią abstrakčią interpretaciją apibūdino kaip „Zerschwatzte Dichtung“.

Dažnai sugrįžtu prie ciklo „Veidrodžio legenda“. Laikau rankoje tą meilą knygą, kurios viršelyje, lyg žemės sluoksnyje, auksinėmis raidėmis yra įbrėžtas poeto parašas — Alfonso Nyka-Niliūnas. Kaskart susimąstau prie vieno gilaus eilėraščių, rodos, ir mano Motinai rašyto:

Kodėl, jei Tu buvai tik veidrodinis, atgrįžtas

J tamsa, nepajėgęs atspindėti

Nei Dievo, nei savęs, kodėl

Turėjai Tu sudužti?

(B.v. 34 psl.)

Knyga apie dangaus aukštumas ir žmonių senumą

AL. GIMANTAS

Bičiulis padovanojo, dar pokario metais Vokietijoje, vienoje senų knygų sankrovoje rastą, seną lietuvišką knygėlę. Nedidutė, jau trūnijančio, pageltusio popieriaus, bet dar vis išskaitoma, nors variantai reikalinga nemažai atsargumo. Va, tituliname, viršelio puslapyje užrašyta, kad tai „Dangaus aukštumas ir žmogaus senumas, Anykščių šilėlis ir daugelis naudingų žinių (naujas kalendorius 1904 m.), sutaisė ir išleido P. Mikolainis, Tilžėje, 1903 m. kaina 20 kap.

Mielą vartyti tokį unikumą, žinant, kad bent Vakaruose, kažin ar rasime daug to leidinio kopijų. Įdomu juk, kaip to meto lietuvių intelektualai bandydavo šviesti savuosius tautiečius. 1903 m. tai dar geras laiko galas iki Nepriklausomybės atgavimo. Ir nors tautinė sąmonė jau buvo budinama ir judinama visos eilės to meto švietėsiųjų asmenybių, bet liaudis nebuvo tiek šviesti ir subrendus gilesnio turinio raštams. Todėl tokios knygėlės, kurios suprantamai ir visai paprastai bandydavo lietuvių sodietį supažindinti su kultūros ir civilizacijos pasiekimais, istoriniais ir geografiniais faktais, turėjo neblogą pasisekimą. Prie tų visų aktualijų ano meto švietėjai gražiai gebėjo derinti, o kartu įpinti ir lietuviškojo gyvenimo bent jau tuos išsklesnius faktus, kurie kiekvienam buvo malonūs žinoti, kurie galėdavo ugdyti lietuviškąją tautinę sąmonę, lietuviškąjį susipratimą.

Ne veltui juk, mūsų minioje knygėlėje, įdėtas ir pilnas „Anykščių šilėlio“ tekstas, kartu su jo autoriaus, vysk. A. Baranausko, fotografija. Yra dar nuotraukos dr. J. Basanavičiaus, kaip „įsteigtojas Aušros pirmojo lietuvių laikraščio“, dr. V. Kudirkos, pridėtas ir jo „Laboral“, J. Mačio (Kėkšto) ir jo eilėraštis „Dirbtin“, Pr. Vaičiūno ir jo eil. „Lukėjimas“, Simono Daukanto nuotrauka, po kuria pažymėta, kad tai Lietuvos istorikas, raštininkas. Gį apie nuotrauką rašoma, kad „šitas paveikslas Simono Dau-

kanto yra sumažinta kopija potografišku būdu nuo teplioto paveikslė, esančio pas Joną Jakubauską, bajorą, Kiečiniuose, Kuršėnų parapijoje, Šiaulių paviete“.

Knygėlėje nemažas skyrius apie astronomiją, daug žinių, nuotraukų ir piešinių apie įvairius dangaus kūnus. Atskirai kalbama apie mūsų žemę, atskiras straipsnis apie žmogų, jo kilmę, išsivystymą, priešistorinius laikus, urvinį žmogų, akmenų gadinę, geležies amžių, jį vadinant metalų arba naujų gadyne. Pateiktos lentelės žmonių susiskirstymo kontinentais, rasėmis, tautomis, valstybėmis, religijomis, aišku, visa pagal anų metų sąlygas ir turėtus duomenis. Šitas visas žinias skaitant šlandien, beveik linksma darosi, rodos, kad humoro skyrių skaitai, bet, antra vertus, yra duota ir tokių duomenų, kurie pakankamai tikslūs būty ir šios dienos civilizacijos ir visų kitų atsiekimų srityse. Įdomi didžiausių pasaulio miestų gyventojų skaičiaus statistika. Pvz. toks Karaliaučius laikomas Lietuvos dalimi, pažymint, kad 1900 m. gyventojų ten būta 187.897, o Vilniuje — 162.633. Chicago tuomet turėjo tik 1.698.575. Pateikta visų Jungtinių Valstybių statistika, apimanti daug dėmesio skirta Amerikai, matyt, tuo metu tos žinios buvo labai įdomios ir pagėdaujamos Lietuvos gyventojų.

Įdomu, kad 1903 m. vidutinis žmogaus amžius tebuvo laikomas tik 33 metai! Matome, kaip smarkiai tas vidurkis yra paaukęs per sekančius 60 metų iki šandien! Duoti ilgiausi geležiniai tiltai pasaulyje, ilgiausi tuneliai. Duodama lentelė plačiausiai kalbamų kalbų, neužmirštos didžiausios pasaulio kasyklos, vandens kriokliai. Kalbama tik apie Niagarą ir Yosemite. Viktorijos krioklys (Afrikoje) dar Lietuvoje nebuvo žinomas. Pateiktas Dievo vardas 34 kalbomis! Būdingesni žmonių vardai kitose kalbose. Štai, pasirodo, Agnieška, germaniška, dora, čysta, lieva, hebraiška,

priežastis gyvasties, Magdalena, syriškai, neapsakoma grozybė. Uršulė, lotyniškai, kartybė, Zuzana, hebraiškai, lėlija, Steponas, graikiškai, vainikas, Vincas, lotyniškai, apgalėjimas, Morkus, lotyniškai, plaktukas, kūjis, Pilypas, graikiškai, mylėtojas arklių ir t. t.

Minimi „didžiausi knygynai ant svieto“, didžiausi pasaulio laikraščiai, atskira lentelė ir lietuviškų laikraščių, kurių sužymėta 20, pradedant „Vienybe Lietuvninkų“. Amerikoje ir baigiant „Biuletėnas mielaširdystės darbo“, leisto nuo 1903 m. kas trys mėnesiai Prancūzijoje. Neužmiršta ir politinė ap-

Pokalbis: poetas Alfonsas Nyka-Niliūnas (dešinėje) ir dr. Juozas Girnius

Nuotrauka Vytauto Maželio

žvalga, perkratanti visus svarbesnius įvykius nuo 1902 m. liepos 1 d. iki 1903 m. liepos 1 d. Štai, mažutė ištrauka apie Ameriką: „Kairė tarp Amerikos ir Filipinų (Azijoje) dar nepasibaigė ir nežinia kada ji pasibaigs. Amerikai garsina, būk jau pilipiniečiai pasidavę, bet po pagarsinimo girdima, kad tiek užmušė amerikūnų, kad Amerikos viršininkai šaukiasi prisiusti daugiau karių“.

Kažkoks Castro ir anais laikais pridare bėdų Piet. Amerikoje. Apžvelgiant Venezuelos problemas, sakoma, kad „nesutikimai kilo tarp vienos dalies gyventojų ir prezidento Castro, kuris neteislingai elgėsi. Toji dalis gyventojų pareikalavo, idant Castro atsistatytų nuo prezidentystės. Castro turėjo savo partiją ir apie tai nę girdėti nenorėjo. Iš to prasidėjo naminė karė ir gyventojai pasidalinę į du abazu mušėsi arti pusantų metų, iki abiemis įgriso, nusibodo...“ Vėl pridėtos lentelės įvairių valstybių pinigų, jų vertė, bendrieji matai ir saikai, Celsijaus ir Reamuro ir Farenheito temperatūrų palyginimai. Kitame skirsnyje rašoma, jog „kitų tautų raštininkai už parašymą tūlių knygų gauna šaukų užmokestį, neprivalo baduoti, kaip lietuviški raštininkai, toliau pateikiami honorarų pavyzdžiai, kuriuos gauna pasaulyje pripažinti rašytojai, kaip V. Hugo, Chateaubriand, Disraeli, Trollope ir kt.

Keletas aforizmų iš 1903 m.: Svietas — kaip Nojaus arka, jame daugias galvijų, kaip žmonių; trumputis dukterų parėdas lyg ilgina motinos jaunystę; mylėk prigimtą šalį, o guodok naujai aprinktą; velyt kumpis ant stalo, negu kiaulė už stalo. Kas yra kritika? Tai yra noras padaryti blogą tą, ką kitas stengėsi padaryti geru. Yra ir juokų skyrius. Pabaigoje pri-

● „Poezijos pavasario“ V tomas pasirodė Vilniuje. Jame reikiški kiai kurie nauji poetai ir grafikai su savo darbais.

● Rašytojos Satrijos Raganos memorialinis muziejus Užventyje, kaip pranešama iš okup. Lietuvos, nesąs pakankamai gerai tvarkomas. Namas, kuriame rašytoja gyveno ir parašė geriausius savo veikalus, esąs apipuvęs, apleistas, begriuvantis. Niekas rimčiau nesirūpina jo pataisymu.

● Simono Daukanto, pirmojo lietuviškai rašiusio istoriko ir rašytojo kapas Papilėje nesąs užmirštas ir vietos vidurinės mokyklos mokinių literatūrininkams prižiūrimas. Papilėnai ir i Papilę atvykstantieji ekskursantai S. Daukanto kapą pagarbiai lanko ir visada padeda gėlių vainikus ar puokštes. Miestelio aikštėje tebestovi nepriklausomybės metais statytas skulptoriaus V. Grybo Simono Daukanto paminklas.

● Rašytojos Lazdynų Pelėdos kapas Tryškių kapinėse esąs apleistas. „Užžėlę takeliai veda prie rašytojo kapo, nepasodinta nė vienos gėlės. Name, kur rašytoja gyveno, įkurtas memorialinis muziejus. Bet namą sparčiai eda grybas. Tai sudaro rimtą grėsmę muziejinėms vertybėms. Nesutvarkytas ir parkas“ (T.M. 19-69.7.4.)

● Garsiausius D. Poškos baublius šiuo metu rūpestingai prižiūri savamokslis senukas A. Barauskas, gražiai papasakodamas besilankantiems jų atsiradimo istoriją. Jis platinia ir ženklelius su baublių atvaizdais ir kitus suvenyrus.

● Prano Mašiot (1863-1940) žinomo mūsų pedagogo ir vaikų literatūros pradininko literatūrinis palikimas tvarkomas okupuotoje Lietuvoje. Jo darbų sąrašas yra 140 pavadinimų, iš jų 30 originalinių dalykų r 60 verstinių knygelių vaikams. 12 vadovėlių. Vaikams skirti rašytojo raštai numatomi leisti specialia serija „Prano Mašiot knygynėlis“.

● Rašytojos Bronės Buivydaletės memuarinio pobūdžio knyga „Pro vaikystės langą“, 401 psl., šiomis dienomis išleista „Vagos“ leidyklos. Joje pasakojama apie 1905 m. gyvenimo įvykius viename Lietuvos miestelyje.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7352
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS,
RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

HIGH RATES

4.75%

PER ANNUM
ON REGULAR
SAVINGS
CURRENT RATE

5.25%

PER ANNUM
ON INVESTMENT
BONUS
\$1,000 MIN.

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4070 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632 LA 3-8248

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR KITAS USSR DALIS, NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS FIRMOS PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019

Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynę ir kitų daiktų.

Firma - skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.
NEW YORK 3, N. Y.
NEWARK, N. J.
SOUTH RIVER, N. J.
UTICA, N. Y.
FARMINGDALE, N. J.
PHILADELPHIA 28, PA.
ALLENSTOWN, PA.
ROCHESTER 5, N. Y.
LOS ANGELES 4, CAL.
CHICAGO 22, ILL.
BALTIMORE 31, MD.
BUFFALO 12, NEW YORK
DETROIT 12, MICH.
HARTFORD 6, CONN.
JERSEY CITY, N. J.
SYRACUSE, N. Y. 12204
CLEVELAND 12, OHIO
HAMTRAMCK, MICH.
SO. BOSTON, MASS.
TRENTON 10, NEW JERSEY.
RAHWAY, N. J.

1536 BEDFORD AVE.
78 SECOND AVENUE
378 MARKET STREET
46 WHITEHEAD AVENUE
963 BLEECKER STREET
FREEMOOD ACRES
631 W. GIRARD AVENUE
126 TILGHMAN STREET
558 HUDSON AVENUE
159 SO. VERMONT AVENUE
1241 NO. ASHLAND AVENUE
1900 FLEET STREET
701 FILMORE AVENUE
11601 JOS CAMPAN AVENUE
122-126 HILLSIDE AVENUE
219 MONTGOMERY ST.
515 MARCELLUS STREET
1028 KENILWORTH AVENUE
11339 JOS CAMPAN AVENUE
396 W. BROADWAY
1152 DEUTZ AVENUE
717 W. GRAND AVE

IN 7-6465
OR 1-1540
MI 2-2452
CL 7-6320
RE 2-7476
363-0494
PO 9-4507
HE 5-1854
232-2942
DU 5-5550
HU 6-2818
DI 2-3230
TX 5-0700
365-0780
249-6216
HE 5-6368
475-9746
PR 1-0006
365-0740
AN 8-1120
EX 2-0306
381-8997

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12 MONTH
\$10,000 or MORE

4 3/4%

6 or 12 MONTH
\$5,000 or MORE

Passbook Savings Accounts

Paid Quarterly

Computed and Paid as of: Mar. 31 — June 30 Sept. 30 — Dec. 31

Mutual Federal Savings

AND LOAN ASSOCIATION

2212 W. CERMACK RD.
Chicago, Ill. 60608
Virginia 7-7747

PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

Kai ir vasaros poilsis išnaudojamas darbui

Gaminamos dvi naujos Dariaus Lapinsko ir Aldonos Stempužienės plokštelės

Spaudojasirodžius pranešimams, kad solistė Aldona Stempužienė ir kompozitorius Darius Lapinskas skrenda į Vokietiją ir kitus Europos kraštus, "Draugo" bendradarbis susidomėjo šių dviejų kūrybingų menininkų kelione ir jų vasaros darbais. Rado juos Clevelande braižančius kelionės planus ir besitariančius su operos direktore Carmela Cafarelli, kuri bus jų kelionės bendrininkė.

Susidomėjome jūsų nauja kelione į Europą, kuriuos užsimojimus numatote šios kelionės metu atlikti?

STEMPUŽIENĖ: Mano kelionės į Europą tikslas yra įdainuoti dvi naujas plokšteles. Viena bus lietuviškos muzikos, o kita sudarys mezosoprano arijos iš pasaulinio operų arijų repertuaro.

LAPINSKAS: "Les sept solitudes" ir "Ainių dainas".

Gal kiek plačiau aptartumėte tuos kūrinius, kuriuos įkurdusite su Stuttgarto simfonijos orkestru?

LAPINSKAS: "Les sept solitudes" yra rečitatyvas ir arija, parašyti mezosopranui ir simfonijos orkestrui. Kūrinyje parašytas naudojantis dviem O. V. Milašiaus eilėraščiais. Gi "Ainių dainos" yra penkios lietuvių liaudies dainos mezosopranui, fleitai, mušamiesiems ir pianinui, panaudojant mūsų folklorą šių dienų muzikinės išraiškos rėmuose.

STEMPUŽIENĖ: Operų rečitatyvo plokštelėje įdainuosiu arijas iš operų Don Carlo, Carmen, Giocondos, Sevilijos Kirpėjo, Trubadūro, Orfejo, Samsono ir Dali-

los. Kai kurias dainuosiu Lietuviškai, kitas — originaliom kalbomis. Taip pat antroje plokštelėje dainuosiu kompozitoriaus D. Lapinsko "Ainių dainas" ir koncertinę ariją "Les sept solitudes". Mes sudarėme sutartį su pilnu Stuttgarto dimfonijos orkestru ir dirbsime ištisą savaitę. Darius Lapinskas diriguos orkestrą.

Kodėl važiuojate į Stuttgartą įkurdinti plokšteles?

LAPINSKAS: Kaip žinot, man teko su tuo simfonijos orkestru penkerius metus dirbti. Todėl jie pažįsta mane ir aš pažįstu juos. Ir mano nuomone, tikrai tada galima pasiekti vertingų meninių rezultatų, kada visi menininkai yra susigiję, vienas kitą pažįsta. Visi kiti sprendimai yra tik sprendimai iš bėdos.

Jūsų pirmoji dainų plokštelė, specifiskai "Mergaitės dalia", buvo muzikų labai palankiai įvertinta. Įdomu, ar ją turi amerikiečių bibliotekos, muzikos konservatorijos, universitetai?

STEMPUŽIENĖ: Norėčiau pridurti, kad ne tik mūsų muzikai — prof. J. Žilėvičius, prof. V. Jakubėnas palankiai vertino dainų plokštelę, bet taip pat ir amerikiečiai muzikos kritikai, prof. Nelhybelis, o latviai savo kultūros žurnale bene rimčiausiai ją vertino, paskelbdami apie "Mergaitės dalia" ištisą studiją.

LAPINSKAS: Nors tai yra originalios lietuviškos muzikos plokštelė su simfoniniu orkestru, įrašyta vienoje geriausių Europos studijų, deja, jos neturi nei bibliotekos, nei konservatorijos, nei universitetai. Kadangi mes nieko panašaus šioje srityje nesame padarę, tikrai kam nors reikėtų pasirūpinti, kad ji patektų ne vien tik į amerikiečių, bet ir kitų svetimausių profesionališką sluoksnį. Tas paskatintų ne tik mane, bet ir kitus kompozitorius panašius darbus. Stalčiuose paslėptų lietuviškos muzikos partitūrų (kūrinių) pasaulis tikriausiai ne-
atras.

Kompozitorius Darius Lapinskas

Solistė Aldona Stempužienė

tinta. Įdomu, ar ją turi amerikiečių bibliotekos, muzikos konservatorijos, universitetai?

STEMPUŽIENĖ: Norėčiau pridurti, kad ne tik mūsų muzikai — prof. J. Žilėvičius, prof. V. Jakubėnas palankiai vertino dainų plokštelę, bet taip pat ir amerikiečiai muzikos kritikai, prof. Nelhybelis, o latviai savo kultūros žurnale bene rimčiausiai ją vertino, paskelbdami apie "Mergaitės dalia" ištisą studiją.

LAPINSKAS: Nors tai yra originalios lietuviškos muzikos plokštelė su simfoniniu orkestru, įrašyta vienoje geriausių Europos studijų, deja, jos neturi nei bibliotekos, nei konservatorijos, nei universitetai. Kadangi mes nieko panašaus šioje srityje nesame padarę, tikrai kam nors reikėtų pasirūpinti, kad ji patektų ne vien tik į amerikiečių, bet ir kitų svetimausių profesionališką sluoksnį. Tas paskatintų ne tik mane, bet ir kitus kompozitorius panašius darbus. Stalčiuose paslėptų lietuviškos muzikos partitūrų (kūrinių) pasaulis tikriausiai ne-
atras.

Ponia Stempužienė, kokius jūs turite dar įsipareigojimus iki šių metų pabaigos?

STEMPUŽIENĖ: Rugpjūčio 15 išvykstu į Medeliną, Kolumbiją. Čia dalyvausiu lietuvių kolonijos įsikūrimo minėjimo iškilmėse ir miesto teatre dainuosiu rečitalį, kurį globoja Kolumbijos Švietimo ministerija. Rudenį kartosim Gruodžio baletą "Juratė ir Kastytis", dainuosius Korpi Satrijos rengiamam poeto Vytauto Mačernio minėjime Chicagoje, kur Darius Lapinskas sukuriamas muzikiniame pastatyme bus scenoje įkūnytos šio prieš 25 metus žuvusio poeto "Vizijos". Taip pat Australijos Lietuvių Bendruomenės krašto valdyba yra pakvietusi mane ir solistą Stasį Barą atvykti gastrolėm į Australiją.

Prieš pasikalbėjimą ir po jo kambaryje jautėsi darbo, atsakomybės ir kelionės rūpesčių atmosfera. Solistė ir jos dainavimo mokytoja Carmela Cafarelli po rekordavimų dar žadėjo aplankyti Milaną ir Romą, o komp. Lapinskas Europoje vykstančius muzikos ir dramos festivalius.

J. Skirmantas

TELEVIZIJOS
Spalvotos ir paprastos, radijai, stereo, oro vėsintuvai.
Pardavimas ir taisymas
J. MIGLINAS
Krautuvė Marquette Pk.
2346 W. 69th Street 776-1486
Namų tel. — PR 6-1063

RADIO PROGRAMA

Seniausia Lietuvių Radio Programa Naujojo Anglijos, iš stoties WLYN, 1360 bangos. Veikia sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30 val po pietų. Perduodama: vėliausių pasaulinių žinių santrauka ir komentarai, muzika dainos ir Magdūtes pasaka. Programa veda — Steponas J. Minkus. Biznio reikais kreiptis: Baltic Florists — gėlių bei dovanų krautuvė, 502 E Broadway, So. Boston, Mass. Tel. AN 8-0489. Ten pat gaunamas li dienraštis "Draugas".

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
COSMOS EXPRESS
MARQUETTE GIFT PARCEL SERV
2605 69th St. Tel. WA 5-2782
2501 69th St. Tel. WA 5-2723
3333 So. Halsted St. Tel. 254-3329
Didelis įvairių prekių pasirinkimas
E. ir V. ŽUKAUSKAI

KOSTAS BUTKUS
Tel. PR 8-2781

METALO IR STIKLO:
Tvoros, Stogeliai, Duryš Langai, Ryn-os, Turekliai

BANGA
TV, Radio, Stereo, TV antenos, air-conditioners. Pard. ir taisymas
2649 W. 63rd St. — Tel. 434-0421
Vakarais skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Simulis

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

10% — 20% — 30% pigiau mokėti už apdraudą nuo ugnies ir automobilių pažeidimų
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

MOVING
Apdraustas perkraustymas įvairių atstumu
A. VILIMAS
823 WEST 34th PLACE
Telef. FRontier 6-1882

Šimtmečius reikšmės turėsią dokumentai

JUOZAS PRUNSKIS

II Vatikano susirinkimo DOKUMENTAI. III dalis. Popiežių kalbos ir raštai. Vertė prel. Vytautas Balčiūnas. Kalbą tikrino V. Balčiūnas. Iliustravo dail. Telesforas Valius. Išleido "Krikščionis gyvenime" 1969 m. Spaudė Lietuvių Enciklopedijos spaustuve Bostone, Mass. 380 psl. Kaina \$4.00, leidinys gaunamas ir "Drauge".

Antrasis Vatikano visuotinis suvažiavimas įtvirtino tokį postikį Bažnyčios gyvenime, kad tai turėjo platų atgarsį ne tik pačiuose katalikuose, bet atkreipė gilų dėmesį ir kitų konfesijų, o net ir netikinčiųjų žmonių visame pasaulyje. Dėka kruopštaus darbo pasižventėlių, dirbančių prie religinių veikalų serijos "Krikščionis gyvenime", mes jau turime trečią ir paskutinį toms vertimų ir lietuvių kalbą visų dokumentų, apimančių II Vatikano susirinkimo darbus.

Jeigu primame tome tilpo II Vatikano suvažiavimo konstitucijos, antrame — dekretai ir pareiškimai, tai čia sutelkta suvažiavimo proga pačių popiežių, tu centrinių suvažiavimo impulso davejų, kalbos ir raštai. Iš viso šių dokumentų čia net 21. Tiesioginiai su suvažiavimu susiję du popiežiai: Jonas XXIII ir Paulius VI, taigi jų dviejų pareiškimai čia ir randame.

Kaip įžangoje pažymima, tu dokumentų lietuvišką vertimą parūpinti nebuvo lengva, nes jie pasirodė lotynų, prancūzų, italų kalbomis, o stengiasi buvo versti iš originalų; be to — tie dokumentai labai preciziški, ilgais sakinių periodais parašyti, taigi

reikėjo gerokai prie jų parymoti ir vertėjas vertas pagarbos, ypač, kad versdamas stengėsi juos perteikti taip, jog būtų suprantamesni platesnėms masėms, net ir eiliniam skaitytojui.

Minėtieji dokumentai sudaro tik vieną šio trečiojo tomo dalį. Antroji dalis — kun. Vytauto Zakaro suglausta apžvalga ankstyvesniųjų visuotinių susirinkimų bei painformavimas apie aplinkybes, kurios palenkė sušaukti II Vatikano susirinkimą, dviemas pagrindinių tame susirinkime iškeltų ir paskelbtų idėjų. Konspektyviniai II Vatikano susirinkimo darbų aptarimai gerai padės skaitytojui susiorientuoti. Gal būt, šios kun. Zakaro pastabos skaitytojo turėtų būti skaitomos pačioje pradžioje ir tai būtų įvadas, padedąs susivokti visų trijų tomų medžiagoje. Ši dalis yra išleista atskiru atspaudu ir apie ją jau esame kalbėję "Drauge".

Trečioji šio trečiojo tomo dalis yra kun. Tito Narbuto sudarytas visų trijų II Vatikano susirinkimo darbų tomų dalykinis turinys. Jis gana detalus, apiman-
tis beveik 70 puslapių ir bus didėle pagalba reikiams tekstų vietas susieškoti. Riebiu šriftu atžymint pagrindinius klausimus, o paskiau šviesesniu juos detalizuojant, dar labiau palengvinamas susiorientavimas.

Reikia džiaugtis, kad šių dokumentų leidėjai pasirūpino ir kalbos grynumu, pakviesdami kvalifikuotą kalbininką V. Kulboką, prižiūrėjusį Liet. Enciklopedijos kalbą, ir pasirūpino leidinio meline puse, pakviesdami iliustracijas paruošti vieną iš mūsų stip-

riausių grafikų — T. Valių. Leidinys nepretenzingas, bet rimtas, o turint galvoje visus tris tomus ir jų nenykstančią vertę — galima pasakyti, kad net monumentalus. Gaila tik, kad vietomis pasitaiko korektūros klaidų (pvz. įžangoje, 10 psl., išspausdinta "Zamaičių", "pstangomis").

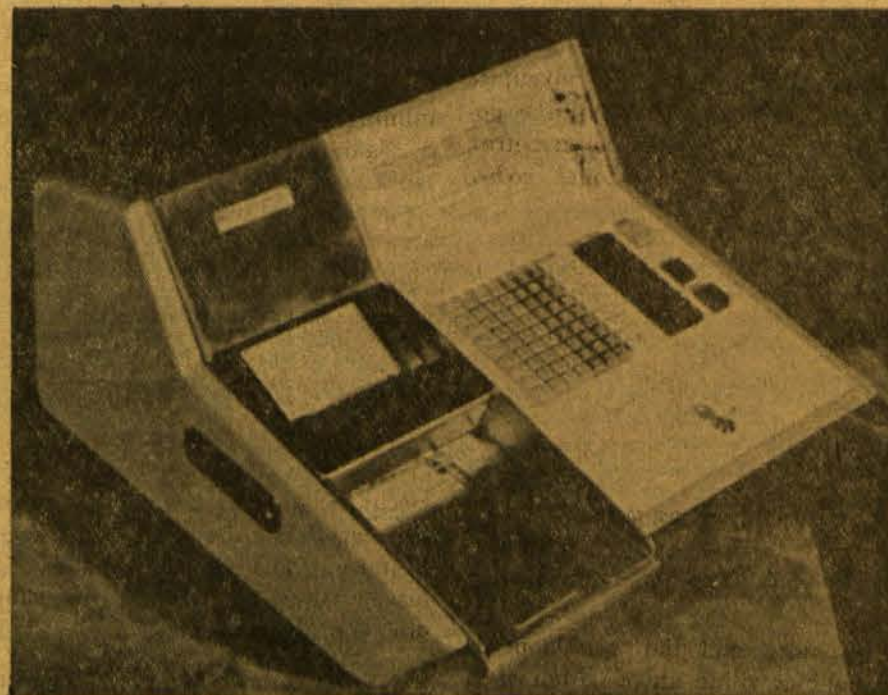
Kaip žinome, knygų serijos "Krikščionis gyvenime" redakcinę vadovybę sudaro prel. V. Balčiūnas, dr. J. Girmius, kun. dr. J. Gutas, kun. St. Yla, prof. Ant. Maceina, kun. dr. T. Narbutas. Artimiausi šios serijos spausdiniai bus du tomai kun. prof. St. Ylos "Šiluva Žemaičių istorijoje".

Suprantama, kad šitokie užmojai reikalauja lėšų. Reikia pasidžiaugti atsirandančiais mecenatais, kuriuos šiam numerui yra kun. V. Puidokas. Jau plinta ir prenumeratorių — rėmėjų eilės, kurių sąrašas šiame tome paskelbtas. Didėjantis mecenatų ir rėmėjų skaičius bus užtikrinimas, kad šiam dvasinės kultūros užmoju — "Krikščionis gyvenime" veikalų serijai — šalia redaktorių štabo energijos, nepritrūks ir finansinio pagrindo. Kad veikalai susilauktų platesnio mūsų visuomenės susidomėjimo ir būtų reikšmingesni mūsų religinės kultūros kelyje, svarbu, jog parengtos jų temos turėtų ryšio su Lietuva ir lietuvių tauta.

VALOME KILIMUS IR BALDUS
Plauname ir vaškuojame visų rūšių grindis
J. BUBNYS — Tel. RE 7-5168

John Pakel Sr., Chicago Taupymo ir Skolinimo Bendrovės prezidentas ir direktorių tarybos pirmininkas, praneša visiems seniams ir naujiesiems Chicago Taupymo Bendrovės draugams, kad šįmet kaip ir kiekvieną dividendų mokėjimo laiką, Chicago Taupymo Bendrovė turi Draugingumo Kertelę, kurio visi seni ir nauji bendrovės bičiuliai nuoširdžiai kviečiami užėiti ir pasivaikinti skanios kavos puodeliu, lengvu šaltu gėrimu arba kitais skanumynais. Atsivesti vaikai veitui gaus saldainių.

Antras svarbus prezidento pranešimas sako, kad Chicago Taupymo Bendrovė yra viena mažiausia taupymo bendrovių, turinčių 100% pilnai automatiską rekordų tvarkymo sistemą, vadinamą On Line Electronic Processing System.

Naujausias automatinis kompiuteris

Be svarbiausios taupytojams pranešimas yra trečias, kur prezidentas sako, kad nuo liepos 1 dienos Chicago Taupymo Bendrovė mokės tokio dydžio dividendus, kokius gali mokėti kitos taupymo bendrovės: mokės tokio dydžio dividendą, kokį įstatymai leidžia mokėti.

Chicago Taupymo Bendrovė dabar mokės kiekvieną dieną apskaičiuojamą dividendą ir taupymo sąskaitoms mokamą kiekvieną ketvirtį metų kiekvieną dividendų mokėjimo periodą.

Dabar mokame sertifikatams ir taupymo knygelių sąskaitoms 4 3/4%, depozituo-
tiems sertifikatams mokame 5 1/4%.

Be jau minėtų pačių didžiausių dividendų ir vaisių, Chicago Taupymo Bendrovės prezidentas John Pakel Sr. siūlo veitui tikėtus į penkis didesnius filmų spektaklius. Jau-
nimo organizacijos, tėvai ir vaikai kviečiami užėiti į Chicago Taupymo Bendrovę ir pasiimti tiketus į vaidinimus, kurie kas antrą trečiadienį vyks MARQUETTE Theatre, esančiame 63-čioj gatvėj prieš S. Kedzie. Vėsinama maloni teatro salė bus atidaryta 10:30 val. ryto kiekvieną vaidinimo dieną.

NEMOKAMI KINO SPEKTAKLIAI

Pirmasis nemokamas Chicago Taupymo Bendrovės filmų spektaklis įvyks liepos 2 d. rytą. Artistai Elvis Presley, Dodie Marshall ir kiti vaidins "Easy come, easy go", bus spalvotų karikatūrų.

Antrasis nemokamas spektaklis įvyks liepos 16 d. rytą, 10:30 val. ryto, Tomy Kirk ir Johnny Crawford vaidins "Village of Giants" ir bus spalvoti gamtos vaizdai.

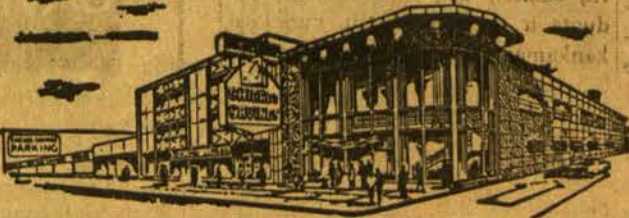
Trečiasis nemokamas spektaklis įvyks liepos 30 d. rytą. Vaidins artistai George Kennedy ir Celia Kaye "Mėlynųjų delfinų sala" ir bus spalvotas karnavalas.

Ketvirtasis nemokamas spektaklis įvyks rugpjūčio 13 d. Vaidins artistai Joe Flynn ir Tim Conway "McHale's laivynai jungiasi prie aviacijos" ir spalvoti netikėtumai.

Penktasis nemokamas spektaklis įvyks rugpjūčio 27 d. rytą. Artistai Fred Gwynne ir Yvonne DeCarlo vaidins filme "Munster Go Home" ir spalvotas pasilinksminimas.

Į minėtus spektaklius tiketų seriją galima gauti veitui Chicago Taupymo Bendrovėje.

Chicago Savings and Loan Association

5 1/4% Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkst.
tartinėmis. Mažiausiai turi
būti \$8000. Pelnas mokamas
kas šeši mėnesiai.

4 3/4% Ant visų knygelių
sąskaitų
NUOSIMCIAI PRISKAITOMI
KAS DIENĄ, ISMOKAMI KAS
TRYIS MĖNESIAI

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our special money order checks.
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

H O U R S : Mon. 12 P.M. to 8 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30

4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702
Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

Kultūrinė kronika

• Poeto, rašytojo Vinco Mykaločiaus — Putino laiškas išleisti atskira knyga Australijoje. Canberro Lietuvių Bendruomenės Apylinkės valdyba rengiasi šiais metais išleisti 1967 metais Lietuvoje mirusio Putino laiškus seseriai Magdalenai Slavienienei ir jos šeimai, gyvenantiems Sydneyje. Putinas su seserimi susirašinėjo nuo 1957 metų ligi mirties 1967 metais. Per šiuos dešimt metų parašė apie penkiasdešimt laiškų.

• Dr. J. Girnius, Lietuvos Enciklopedijos redaktorius, baigė redaguoti šio serijinio leidinio papildymą — 36 tomą, kurį dabar LE leidykla baigia spausdinti. Skelbiama labai vertinga medžiaga, nes nuo pirmųjų LE tomų išleidimo praėjo daug laiko ir nemaža dalykų pasikeitė, atsirado naujų enciklopedijoje minėtų dalykų ir asmenų. Reikia manyti, kad šis tomas mūsų LE ne tik žymiai papildys, bet ir suaktualins, atjaunins.

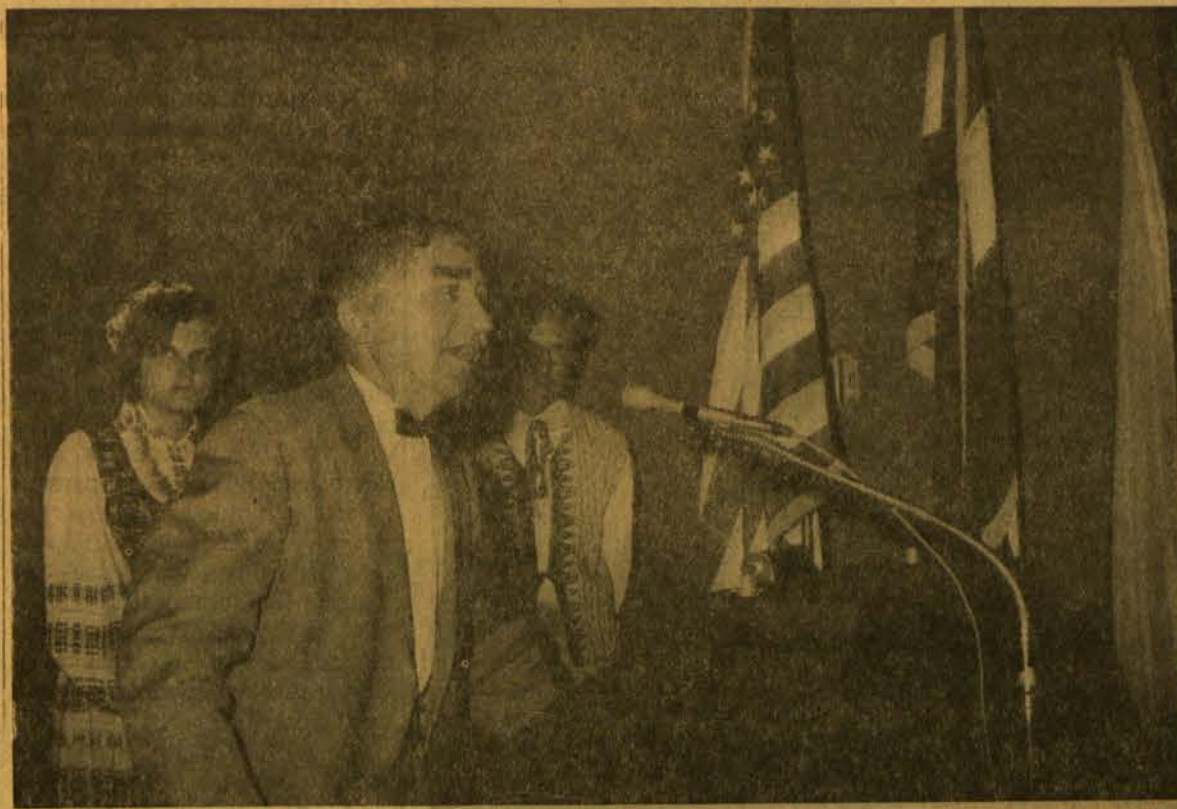
• 14 Tarptautinė knygos parodoje Varšuvoje dalyvavo 26 valstybės, išstatydamos 60.000 knygų. Tik parodos lankytojai nematė visų tų knygų, kurias parodos rengėjai buvo išstātę savo stenduose. Dar prieš parodos atidarymą, lenkų valdžios įstaigų patvirtimu, daug knygų iš stendų pašalinta, uždrausta rodyti jas publikai. Tarp uždraustų buvo ir italų filosofo Benedetto Croce raštų rinkinys — "Karlas Marksas ir Sov. Sąjunga", "II pasaulinio karo istorija" ir "Vokietijos istorija". Taip pat buvo pašalinta prancūzų autorių knygų apie žydų literatūrą, anglų kalba knyga "Izraelis be Sionizmo" ir "Apie politinę ir pilietinę laisvę Europoje". Negailestingą valymą pergyveno Austrijos stendas, kur

greta buvo išstatyta knygos: "Ka iš tiesų pasakė Maocetungas", "Ka pasakė Leninas" ir "Ka pasakė Marksas", mat, Mao knyga negalėjo stovėti greta su Lenino ir Markso knygomis, nes gi Mao yra Maskvos priešinys, ir todėl lenkų valdžia bijojo leisti Mao nusistebti Leniną ir Marksą, kuriems Sov. Sąjunga ruošia 100 metų gimimo jubiliejų. Iš Australijos do išėmė ir USA buv. ministerio Meknmaros knygą — "Vakarų saugumas — pavojai ir apsauga." 60 proc. visų knygų buvo mokslo ir technikos srities.

• Vilniaus pedagoginis institutas išleido jau 24-ąją pedagogų laidą. Aukštosios mokyklos baigimo diplomus šį pavasarį gavo 381 jaunuolis.

• Prof. Zigmas Žemaitis, žinomas mokslininkas ir visuomenės veikėjas, buvo palaidotas Rasų kapinėse birželio 26 d. Kapinėse su velioniu atsisveikino rektorius prof. J. Kubilius, matematikų vardu doc. V. Paulauskas, Lietuvos mokslų akademijos atstovas P. Brazdžiūnas, švietimo vadovybės vardu V. Liutikas. Studentų vardu kalbėjo B. Vilkauskaitė.

— Muzikas Robertas Byan gavo magistro laipsnį. Robertas John Byan, žinomojo muzikos veikėjo Jono Byansko sūnus, 1969 m. birželio 8 d. baigė savo muzikos studijas. Tą dieną absolventų ceremonijose Miami universitetas Miami Beach Convention Hall patalpose suteikta jam muzikos magistro (Master of Music) laipsnis. Šiam laipsniui Byan sukomponavo orkestrui muzikos veikalo, vardu "Žiema". Ne tik veikalo antraštė buvo duotas lietuviškas pavadinimas, bet ir paties veikalo muzika atsiemė i lietuvių liaudies motyvus. Studi-

JAV Lietuvių Bendruomenės Vakarių apygardos pirm. poetas Bernardas Brazdžionis birželio 29 d. atidaro Los Angeles lietuvių jaunimo Dainų ir tautinių šokių šventę Santa Monicos Civic auditorijoje. Šia švente buvo paminėta jaunimo ansamblio dvidešimtmėtis.

juodamas R. Byan specializavosi muzikos teorijos ir kompozicijos srityse.

R. Byan jau ir seniau reiškėsi savo muzikinėmis kompozicijomis. Kai kurios jų buvo parodytos viešose forumuose. Paminėtinos čia bent dvi, neseniai atliktos. 1969 m. gegužės 20 d. Broby Hall auditorijoje buvo atlikta jo kompozicija "Bisonor" vadinamajame Keyboard Forume, globojamame Miami universiteto Muzikos mokyklos. Tą kompoziciją buvo parašyta orkestrui su pianu, kaip solo instrumentu. Šiame koncerte veikalas buvo pritaikytas dviem pianams.

Tą pačią dieną tos pačios institucijos globojamoje programoje The First United Methodist Church of South Miami patalpose buvo atlikta kita R. Byan kompozicija "Stabat Mater", dalyvaujant Miami universiteto koncertiniam chorui. Jo kompozicija čia

buvo diriguojama dirigento Thomaso L. Faberio (Dr. Lee Kjelsono studento) muzikos magistrų reitalyje.

• Dr. Z. Zinkevičiaus knygelė "Lietuvių kalbos tarmės", neseniai pasirodžiusi okup. Lietuvos knygynuose, buvo tučtuojau išpirta. Tai rodo, kad Lietuvos žmonės domisi savo gimtosios kalbos mokslo klausimais. Idomu, kad knygos autorius rytų aukštųjų tarmes klasifikavo ne pagal K. Jaunių ir A. Salį, kaip buvo įprasta, bet pagal vyskupą Antaną Baranuską, kurio sistemoje, pagal dr. Zinkevičių, geriau atsispindinčios rytų aukštųjų tarmės ypatybės.

• Rašytojo V. Mykaločiaus-Putino raštų 10 tomas, 802 psl. apimties, tik ką išleistas Vilniuje. Jame atspausdinta paskutiniojo laikmečio poeto poezija, literatūros istorijos ir kultūros darbai, laišškai. Šiuo tomu ir baigiamas poeto raštų nepilnas serijinis leidinys.

• Moksleivių dainų, šokių ir sporto šventė buvo suruošta liepos pirmomis dienomis Vilniuje. Pasak sovietinės spaudos, dalyvavo 11,000 daininkų, 2000 muzikantų, apie 5,000 šokėjų. Šia proga iš įvairių vietovių suvažiavę moksleiviai lankė istorines Lietuvos paminklus.

"NOVYJ MIR" VĖL PASIRODĖ
"Novyj Mir" literatūros žurnalas, kurio paskutinis numeris

Maskvoje buvo pasirodęs šių metų kovo mėn., dabar netikėtai išleido balandžio ir gegužės mėn. laidas. Maskvoje buvo pasklidę gandai apie ligišolinio redaktoriaus, A.J. Tvardovskio pašalinimą, bet žinia nepasitvirtino. Dabar išėjusiose laidose nematyti jokių pakeitimų — lieka tas pats vyr. redaktorius ir visa red. kolegija.

Paskelbti nusižudžiusios poetės kūryba

Anksčiau "N.Mir" vis kovoda vo su cenzūra ir išeidavo pavėluotai. Savo metu žurnalas buvo jau surinkęs Solženicino "Vežio kamara", bet ją sulaukė spaudos cenzūra.

Balandžio m. laidoje paskelbti keli rusų emigrantės, Marinos Cvecevos, grįžusios į Sovietus 1939 m. ir 1941 m. nusižudžiusios eilėraščiai. Jos kūrybą ypatingai vertina liberaliniai Sovietijos sluoksniai. Kitame straipsnyje kritikas A.G. Dementjevas smarkiai puola tuos konservatorių sluoksnius, kurie literatūroje reikalauja daugiau patriotinių motyvų.

Gegužės m. laidoje paskelbti lig šiol niekur nespausdinti poetės Achmatovos eilėraščiai ir prancūzų rašytojo Albert Camus trumpa apysaka "Ruduo". Be to, pradėti spausdinti atsiminimai apie rašytojo, žurnalisto Viktor Kin pergyvenimus, jo persekiojimą ir sušaudymą 1937 m. Stalino valymų metu. Juos rašo mirusio žmona. Tai medžiaga, kurią skelbti nėra linkęs nei dabartinis režimas, nei užkietėję komunistai konservatoriai.

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875
J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais uždaryta.

LUIZ AUTO REPAIR
6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629

TELEF. — 436-3699

KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.
Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos, Tune-up ir Motorų Remontas

5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — PProspect 8-9533

G E L E S
Vestuvės, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
GUZ A U S K U
BEVERLY HILLS GELINČIA
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
Tel. PR 8-0832 — PR 8-0834

SKELEKTIS "DRAUGE".

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEP. C. LACK IR SŪNŲS
(LACKAWICZ)
2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd Place Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. Lituanica Ave. Tel. YARds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. Halsted Street Tel. YARds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. Lituanica Ave. Tel. YARds 7-1138-1139

VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill. Tel. OL 2-1003

FREE LEATHER BILLFOLD

by HERITAGE

Gaukite nemokamai dovaną — pasirinkite — ar gražią "bone" spalvos veliuro odinę moterišką Constellation piniginę arba labai gražią vyrišką juodą "seal grain" odinę piniginę. Šios praktiškos odinės piniginės yra dovaninė dėžutė, ir galite pasirinkti.

Galit pasirinkti vyrišką ir moterišką piniginę, kai atidarote naują taupymo sąskaitą su \$200 ar daugiau arba tokią sumą padedatį jūsų turimą sąskaitą Union Federal bendrovėje. Pasirūpimas galioja nuo birželio 12 d. ir baigsis liepos 29 d. Viena dovaną šeimai. Paštu nesuinciname.

UNION FEDERAL LOWERS MINIMUM ON SAVINGS CERTIFICATES

5 1/4

Metinis nuosimtis už sertifikatus

Savings certificates su 6 ar 12 mėn. "maturity" galima gauti su nuosimtimais išmokamais, kai sueina terminas. Išduodami \$5,000 minimum sumoje. Certifikatai užvedami bet kokiam doleriniame skaičiuje virš \$5,000.00. Nuosimčiai kredituojami sąskaitai ir sudėtinia apskaičiuojami "maturity" laikui, arba siunčiami čekiu, jei reikalausite.

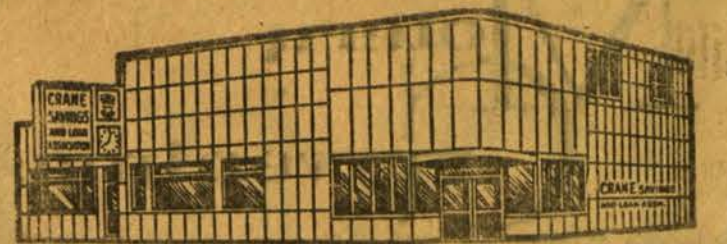
4 3/4

Metinis nuosimtis už "passbook" sutaupas

Reguliaris "passbook" taupymo sąskaitos pelno 4 3/4% nuosimčių už metus. Kai nuosimčiai paliekami sąskaitoje, jie yra sudėtinai apskaičiuojami ir jūsų pelnas aktyviai tampa 4.81% aukščiausias valstybėje už šitokios rūšies apdraustą taupymo sąskaitą. Pinigai padėti iki 10 d. bet kokio mėnesio pelno nuosimčius nuo to mėnesio pirmos dienos.

UF UNION FEDERAL SAVINGS

3430 South Halsted Street • Chicago, Illinois 60608 • Phone 523-2800
Albert J. Aukers, President

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4

Mokamas už Vieną Metų Certificate sąskaitas Minimum \$5,000.00

4 3/4

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

THREE MODERNIOS KOPLYCIOS:

2533 West 71st Street Tel. 476-2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų
Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas biolais nuo kapinių.

E U D E I K I S
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid

THREE MODERNIŠKOS KOPLYCIOS:

4330-34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YARds 7-1741-2

Perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St. Semenienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill. 60629
Tel. 925-5988

Stambiauogės žemuogės – braškės

STEFANIJA STASIENĖ,
Cleveland, Ohio

Kadangi ištisus metus šiame krašte galima vienokių ar kitokių uogų ir vaisių nusipirkti, todėl ir nejauciam tos staigmenos, kai soduose ar daržuose prinoksta uggs.

Birželis ir liepa yra braškių mėnesiai. Ir ne tik soduose tarp žalių lapų raudonuoja prinokusių uogų, bet ir prekyboje ar įžengus į restoraną matome gražiausiom spalvotom nuotraukom dekoruotas sienas, kur raudonvėdės braškės tiesiog akį veria.

Pasižvalę miške, pastebėsime žaliame kilime pasilėpusias saldžiąsias žemuoges, kurios kiekvienam praeiviui sukelia norą jų paragauti.

Iš šių žemuogių yra išvestos stambiauogės žemuogės, kažkodėl vadinamos braškėmis. Šiandien braškių priskaitoma daugybė atmainų. Vienos raudonos ir stambios, kitos mažesnės, tačiau saldesnės, o geltonos braškės žymiai aromatiškesnės ir daug, daug saldesnės.

Apskritai visos braškės pasižymi mineralinių druskų gausumu. Taip pat jos turi kalcio ir geležies, turtingos vitaminais A ir C. Randama braškėse ir šiek tiek salicilio rūkšties. Maisto žinovai sako, kad ši rūkštis yra patvaraus organinio junginio pavidalo ir todėl žmogaus sveikatai nekenkia.

Miško žemuogės turi tas pačias savybes, tik skirtumas tas, kad jos smulkesnės, kvapnesnės ir turi daugiau geležies.

Auginant savo sodely braškes ar einant kur skinti, geriausias

laikas yra iš ryto, tik rasai nukritus, nes tuo metu jos daug aromatiškesnės, negu skintos po pietų. Priskintų braškių negalima ilgai laikyti. Jas reikia tuoj rūšiuoti ir greit numatyti, kiek palikti greitesniam sunaudojimui, o kiek sušaldyti, kiek uogienei, ar sunkai ir t.t. Mat, pastovėjusiose braškėse tuoj pradeda vystytis pieno rūkštis arba net acto bakterijos.

Tuoj suskintas uogas yra labai sveika valgyti, tik, žinoma, pirma jas nuplovus. Duodant vaikams braškes, nereikia vartoti cukraus, nes braškėse yra pakankamai natūralaus saldumo.

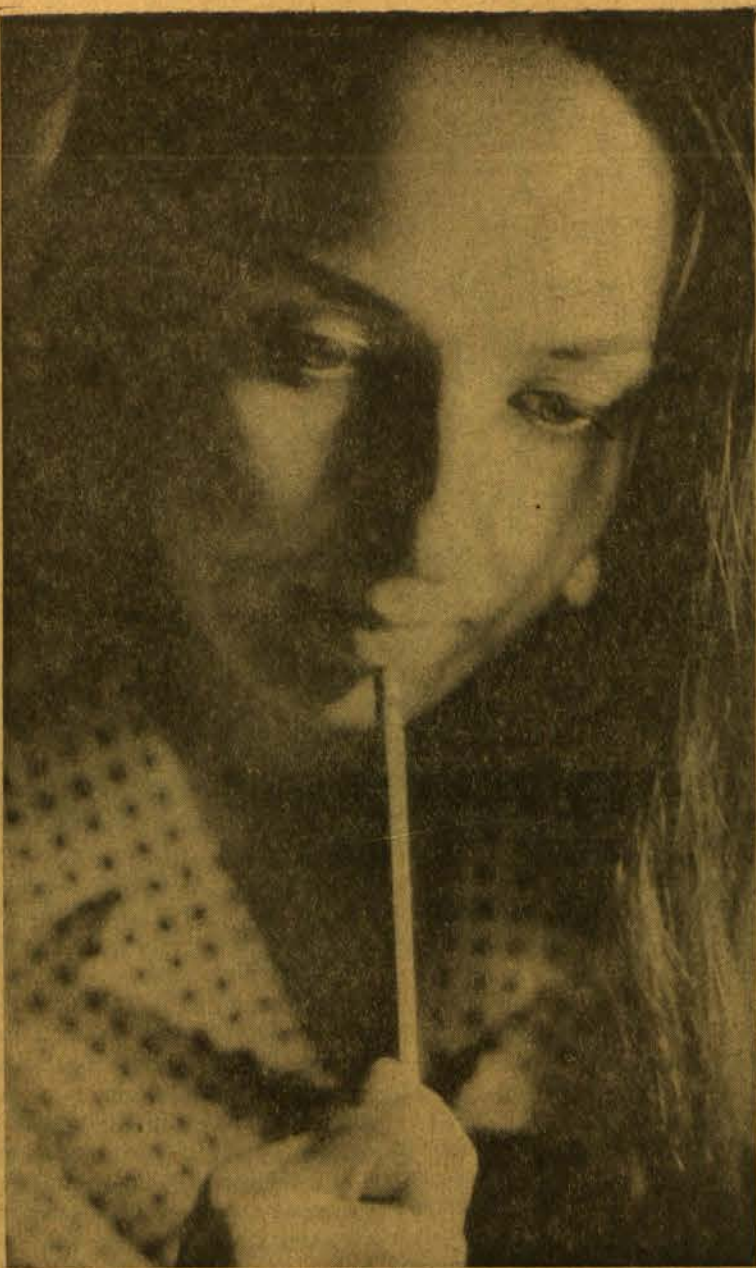
Braškės labai tinka, kaip priedas, prie saldžių duonų, kaip antai: ledų, graimų, putėšų, kepinų. Taip pat suteikia specifinį skonį gaivinantiesiems gėrimams (braškės, medus, pienas), punšams, pagyvina vaisių salotų spalvą ir t.t.

Kadangi braškes sveika valgyti vaikams ir suaugusiems, tad ir suaugusieji, ypač vyresnio amžiaus, pastiprins savo organizmą, kad ir šia duotim, kuri tinka ir prieš valgi (sužadint apetitą) ir po valgio, kaip saldi duotis.

Braškės, medus, jogurtas

I puodukas braškių, pusė puoduko jogurto, 1 valg. šaukšt. medaus, 1 arbat. šaukštelis citrinos sunkos.

Braškes nuplauti, kiekvieną pusiau perplauti ir sudėti į stiklinės taurelės. Jogurtą, medų ir citrinos sunką gerai išplakti ir tuo mišiniu užpilti ant braškių.

Susidūmimas prieš išvykstant vasaros gastrolėms į Europą: Metropolitan operos solistė Lilija Sukytė. Nuotrauka Vytauto Maželio

Moterys nėra visų blogybių šaknys

Judy Nicol, "The Sun-Times" Judy Nicol, "The Sun-Times" rašė apie organizaciją, kur skundžiasi, kad moterys sukūrė šiame krašte tautinę gėdą, sužalodamos vyrų garbę — juos nužemindamos bei pažeisdamos jų vyriškumą.

Toji organizacija, vardu Seam, sutrumpintai nuo "Society for the Emancipation of the American Male", įsitikinusi, kad JAV-ese gyvuoja matriarchatas, o ji norinti jį padaryti patriarchatu.

Tai žurnalistei rimtą atsakymą davė tuštuoju tame pačiame laikraštyje... vyras, žinomas laikraštininkas Jack Smith iš "The Los Angeles Times", ginčydamas moteris ir papeikdamas minimą vyrų organizaciją.

Anot jo, sąvoka, kad visų blogybių šaknyse glūdi moterys, esanti sena, nusibodusi daina, kurią traukdami, vyrai jaučiasi labai laimingi, galėdami suversti bėdą "mažai moteriškai" ir tuo pateisinti savo silpnybes. Žinoma, ir moterys sugeba sukinėti blogybėse. Tačiau moterys nesukūrė blogio.

Šiame krašte matriachato nėra. Nereikia peikti moterų už visą blogą nė kiek daugiau, negu vyrus. Vietoje primsto moterim vadovavimo šiame krašte, jos esančios tam tikra prasme antros rūšies pilietės. Beveik be išimties joms neleidžiama uždirbti tiek pat pinigų, kaip vyrams. Joms uždarytos durys, siekiant gana daug, taip vadinamų, vyriškųjų profesijų: kas yra girdėjęs apie moterį automobilio mechanikę ar net moterį televizijos taisytoją?

Kiek yra moterų senatorių? Kiek gubernatorių? Kiek daug rimas beveik neįmanoma kitaip išskirti, kaip tik per savo vyrus. Kas yra tos išimties? Aktorės, kurtizanos ir šnipės — Elizabeth Taylor, Popadour ir Mata Hari.

Viena svarbių priežasčių yra moterų tendencija tapti motinomis. Tas atitraukia jas nuo bet kokio darbo, reikalaujančio nuolatinio buvimo be paertraukos.

Seam šaukia, kad 8.000.000 tėvų pabėgo nuo savo šeimų. Ar tai vien žmonos kaltė? Vyras — šeimos dezertyras, aišku, yra silpnas už žmoną, kuri pasilieka prie šeimos. Seam duoda supti, kad tik žmona išveja arba daug kuo prisideda prie to,

kad vyras pabėga nuo šeimos ir iš savo namų. Nors labai dažnai kaip tik vyrai sudaro tokią situaciją, kad ir moteris ryžtasi bėgti, bet ji negali palikti namų. Ji turi pasilikti su vaikais.

Seam mėgina kaltinti moteris dėl 20.000.000 protiniai sergančių asmenų. Rašytojas pasisako, nežinaš tikrai, bet jo nuomone, jis mėgina spėlioti, kad yra lygiai tiek pat protiniai nesveikų moterų, kaip ir vyrų. Ir sunku pasakyti, kas išvarė ką iš proto? Reikia dviejų skyryboms. Reikia dviejų vaikams mušti. Kaip galima kaltinti moterį, kad ji tapo našle? Ar Seam mano, kad ji nužudė savo vyrą? Moterys, kurios nužudo savo vyrus, eina į kalėjimą, rašo jis.

"Aš manau, kad moterys yra labai įdomi lytis, rašo jis. "Jos yra užgrūdintos, palinksmintos ir labai paslaugios". Tik, eš, jo nuomone, jos neturėtų dėvėti kelnės savo šeimoje. Tepa lieka tai vyrams. O, anot, jo, jis mėgsta pats pasižvalgyti į moterų kojas, užbaigė laikraštininkas su humoru.

Moralinių sprendimų kryžkelėse

Modernusis gyvenimas atneša nereikėtų sutuoktinių formulę daug problemų: Kiek moralus yra karas? Ar yra teisė atsisakyti nuo karinės tarnybos dėl to, kad ji yra priešinga kieno nors religiniams ar kitokiems įsitikinimams? Kaip moraliniu atžvilgiu vertinti civilinį neklausumą, besireiškiantį demonstracijomis net ir prievartos veiksmais? Ar gali būti atvejų, kada leistinas abortas? Ar moralė leidžia narkotikų vartojimą? Ar pateisinama mirties bausmė? Ar turime paremti visiems garantuotas metines pajamas — su primokėjimais iš valdinio izdo tiems, kurie mažai te uždirba? Kokie moralės dėsnių ryšys su nuostatais, kad mokyklos turi būti atviros visų rasių vaikams, o gyvenvietės — visų rasių žmonėms?

I šiuos ir daugelį kitų klausimų padeda atsakyti jėzuitas Edwardas Stevens savo naujoje knygoje "Making Moral Decisions" (išleido Paulist Press, Glen Rock, N. J. 1969 m. 138 psl. 1.50 dol.). Tačiau autorius čia stengiasi ne pats savo priimtus dėsnius perteikti, o išdėstyti argumentus už ir prieš, priversti skaitytoją patį pagalvoti ir padaryti teisingą išvadą. O galvojimui medžiagą autorius pateikia gana vaizdžiai. Pvz. kalbėdamas apie moterystę, jis rašo: "Moterystės pažaduose yra pasakoma: Iki mirtis mus perskirs... Kaip rimtas yra tas įsipareigojimas? Kaip pastovus tas nepersikiamumas? Ar

Divorsai yra didelė problema JAV-se ir autorius primena, kad šiame krašte per metus būna apie 3 milijonus santuokų, bet iš kitos pusės per metus būna apie 800.000 divorsų, milijonas perskyrų (nesuardant moterystės, tik gyvenant atskirai), 100.000 žmonos ar vyro pametimų ir dėl viso to JAV-se suardytose šeimose auga 13 milijonų vaikų.

Autorius įveda naujų tyrinėjimų duomenis, pvz. kad Kinsey raportas parodė, jog merginos, kurios turi santykius prieš santuoką, būna dukart labiau neištikimos susituokus, kaip tos, kurios priešvedybinių santykių neturėjo. Autorius taip pat yra šalininkas pažangios socialinės įstatymų davystės.

J. Pr.

Kuris yra kasininku jūsų šeimoje?

Jūs... ar jis?

— Ar visuomet turite pakankamai pinigų sumokėti už maitinimą parduotuvėje?

— Ar protingai leidote pinigų jaunystėje ir prieš savo vedybą?

— Ar padėjote planuoti savo vaikų aukštesnio mokslo finansavimą?

— Ar jūsų piniginė tvarkinga?

— Ar mėgstate buhalteriją?

— Ar visuomet pasirošusi su tikti nelauktų svečių?

— Ar turite paruoštus dokumentus, sąskaitas ir padedate savo darbui, kad laiku ir teisingai būtų apskaičiuoti uždarbio mokesčiai?

— Ar rūpestingai užpildote čekių knygutės šakneles?

— Ar greitai subalansuojate sąskaitas pagal išrašytus čelius?

— Ar jums rūpi sudaryti ir palaikyti šeimos atsargas — lėšas "lietingos dienos"?

Jei visi atsakymai teigiami, jūs esate geriausia kasininė. I ar 2 "ne" — nebloga išdininė, 3-4 "ne" — vidutinė buhalterė, 5 ar 6 "ne" — kuo greičiau perduokite šeimos išdą savo vyrui.

— Pasitikėk visais, bet perkirk kozyras.

— F. Dunne

— Plačiai besiskleidanti viltinga nuotaika yra geriausias šioje ašarų pakalnėje lietsargis.

— W. Howells

— Liežuvis — mažas šmotelis, jis pakaria ir palaidoja. (Keturi valakščių patarlė).

— Pondie, padėk ir bėgančiam ir vejančiam. (Jonikiškių patarlė).

Dail. J. Daugvilos vitražu, dovanotu dr. A. Blažų ir dr. E. Ringų šeimai, džiaugiasi jaunieji sužadėtiniai Cheryl Gedutyte ir Antanas Rudis Jr. Nuotr. J. Martin

Ar bausti vaiką kitų akivaizdoje?

Ne, sako psichologai. Nebent ir kiti vaikai nusipelnė baudimo. Jei jūsų manymu, sako jie, jūsų vaikas padarė ką nors, už ką jis turėtų būti nubaustas, nusišaukite jį į kambarį, prieš išbėgdamas. Jeigu visa grupė jaunuolių daro žalingas išdaigas, galima drąsiai jiems visiems duoti supratimą, kad jūs nepritariate jų elgesiui — nesvarbu, ar tai būtų svetimi vaikai ar ir jūsų pačių vaikas jų tarpe įveltas.

Cheryl Gedutyte su savo sužadėtinu Antanu Rudžiu Jr. laiko šluotą ir mazgotę, kurias padovanojo su daugybe kitų namų apyvokos reikmenų seserys Brazytės, pravesdamos komiška dviejų aktų vaizdelį.

Nuotr. Joe Martin

Geriau mylėti ir meilės netekti, negu visai nemylėti

Tai visai teisinga galvosena. Asmuo, kuris užauga be gilesnės meilės jausmo pažinimo gyvenime, yra lyg žmogysta, kuri, išmesta jūroje, praleido praplaukiantį laivą. Meilė nėra kokia prabanga, kuria galima džiaugtis vien tik impulsyviai. Meilė yra esminis dalykas asmenybės vystymuisi; tai nėra kažkoks žaismas ar visa serija žaismingų bei

žavių valandų, bet tikra būtinybė. Per daug žmonių tiki, kad, jei jie netko mylimo asmens, meilė juos apvylė, aplenkdamą juos ir palikdama vienišus. Faktas gi yra, kad sykį išmokę tauriai mylėti žmogus, jis tuo pačiu tapo daug labiau subrendusiu asmeniu — sugebančiu skleistį meilės jausmą ir taip pat pasiliekančiu mylimu visam laikui.

Balzeko muziejaus moterų vieneto valdyba priima viešias Balzekų rezidencijoje per naujų narių verbavimo arbatėlę. Iš k. Agnė Prusis, Izabelė Baltramaitienė, Ona Aukers, Adelė Zūnas, Varna Olienė ir pirm. Marija Krauchunienė. Nuotr. J. Kasakaicio

PRIEŠ TRIS ŠIMTUS TUKSTANČIŲ METŲ

PAULIUS ŽICKUS

Gyvename, mokomės ir ieškome naujo, žvelgdami ne tik ateitin, bet taip pat ir praeitin. Dairomės į planetas, leidžiamės į vandenynų dugną, bet nepamiršame ir žemės paviršiaus, jos sušifomavimo, amžių ar laikų keitimosi, augmenijos, gyvūnijos, žmogaus išsivystimo, tobulėjimo. Nepamirštame taipgi senųjų žmonių gyvenviečių. Tyrinėjimas kaip žmogus jose būrėsi, kokius amatus mokėjo, kuo maitinosi, kaip maistą pasigamindavo, kokius namus statėsi ir pan.

Visa tuo domintis, prieš porą metų prie Prancūzijos Rivieros, Nicos pakraštį, buvo užtikta kai kurių priešistorinės gyvenvietės liekanų. Ta vietoje susidomėjo mokslininkai ir pradėjo ten kasinėjimo darbus. Darbuose dalyvaavo apie 300 asmenų: archeologų, studentų ir net šiaip praeities mėgėjų. Kasinėjimo darbai buvo pradėti 1966 m. sausio 28 d. Kasinėjimo darbo įrankiai buvo tik mentė (kelnė) ir šepetys. Tokiose kasinėjimuose yra svarbi kiekviena žemės pėda, kiekviena šukė, kiekvienas rastas daiktelis, kuris gali prabėgti tolimes praeities balsu. Naudojant didelius ar grubius įrankius, galima sunaikinti visą tą laiko "knygą", kurioje surašyta praeitis ir kurią ligi šių laikų saugojo gamtos suneštos smiltys ir laikas.

Kasinėtojai iškasė 144 kv. metrų plotą mentėmis, šepetukais nuvalydami kiekvieną kietesnę sluoksnį, grumtelį ar rastą akmenį bei kitą daiktą. Jie atkasė 35.000 įvairių daiktų. Tuos daiktus suklasifikavo ir nufotografavo. Daugiausia tai yra akmeniniai įrankiai. Bet taip pat rasta naudoto maisto liekanų: paukščių kaulų, vėžlių (turtle) apdarnų, austrių kriauklių, žuikų kaulų. Tačiau daugiausia rasta didelių gyvulių kaulų — dramblių (Cervus Elephas) ir kitokių. Spėjama, kad šie gyvuliai turėjo būti medžiotųjų sumedžioti dar jauni.

Buvo apkasta 21 "grindys", atseit, tiek buvo ten gyvenamųjų pastatų. Tos pastatų buvo pastatytos iš medinių stačių sukalto rąstų po 26-29 pėdų ilgio ir 13-20 pėdų grindų pločio. Jose buvo ugnivietės, iš šiaurės pridengtos lyg mažą sienelę, apsaugai nuo vėjo. Taip pat buvo rastos "dirbtuvės", kur buvo gaminami medžiojimo įrankiai. Tose dirbtuvėse rasta dar nebaigtų įrankių, akmenų skaldos ir kitų "dirbtuvės" liekanų.

Taip atsargiai su šepetukais ir mentėmis dirbant, buvo rasta i-minta žmogaus pėda 9,5 colio ilgumo. Skaičiuojant pagal neandertalio žmogų, gyvenusį maždaug prieš 100.000 metų, tos pėdos savininko ūgis turėjo būti 5 pėdos 1 colis. Tie žemės sluoksniai, kur ta pėda buvo rasta, turi daug klinties, kalkakmenių, mergelio (akmuo trašoms). Ir visa augmenija ten buvo kitokia iki buvo užnešta ledynų.

Viduržemio jūra tada turėjo būti 85 pėdos aukščiau dabartinio jos vandens lygio. Kai vanduo pradėjo slūgti, vėjas pradėjo supūstyti kopas ir tokiu būdu tą vietovę užnešė smėliu.

Tos atkastos vietovės gyventojai ten pastoviai negyveno. Tai buvo klajoklių — nomadų giminė, kuri atvykdavo iš kitur tam tikrais metų laikais čia medžioti. Jų ten lankytasi paleolito laikais, kada dar žmogus nemokėjo šliuoti akmenų, antrasis periodas akmenų amžiaus, maždaug prieš šimtus tūkstančių metų. Tai seniausia žmonių gyventa vietovė Europoje, žinoma, jeigu nebus atrasta kur nors dar senesnių.

— 0 —

— Negirk nei gumbo, nei voties, nes abudu lyg'ai skauda. (Marijampoliškių patarlė).

— Prieš stipresnį — balandėlia, prieš silpnesnį — vanagėlis. (Liečiūnų patarlė).

— Ėmėjų būtų daug, bet kad tu davėjų mažai. (Šilalėškių patarlė). ta, tuščiavarpiai tiesiai stovi. (Uteniškių patarlė).